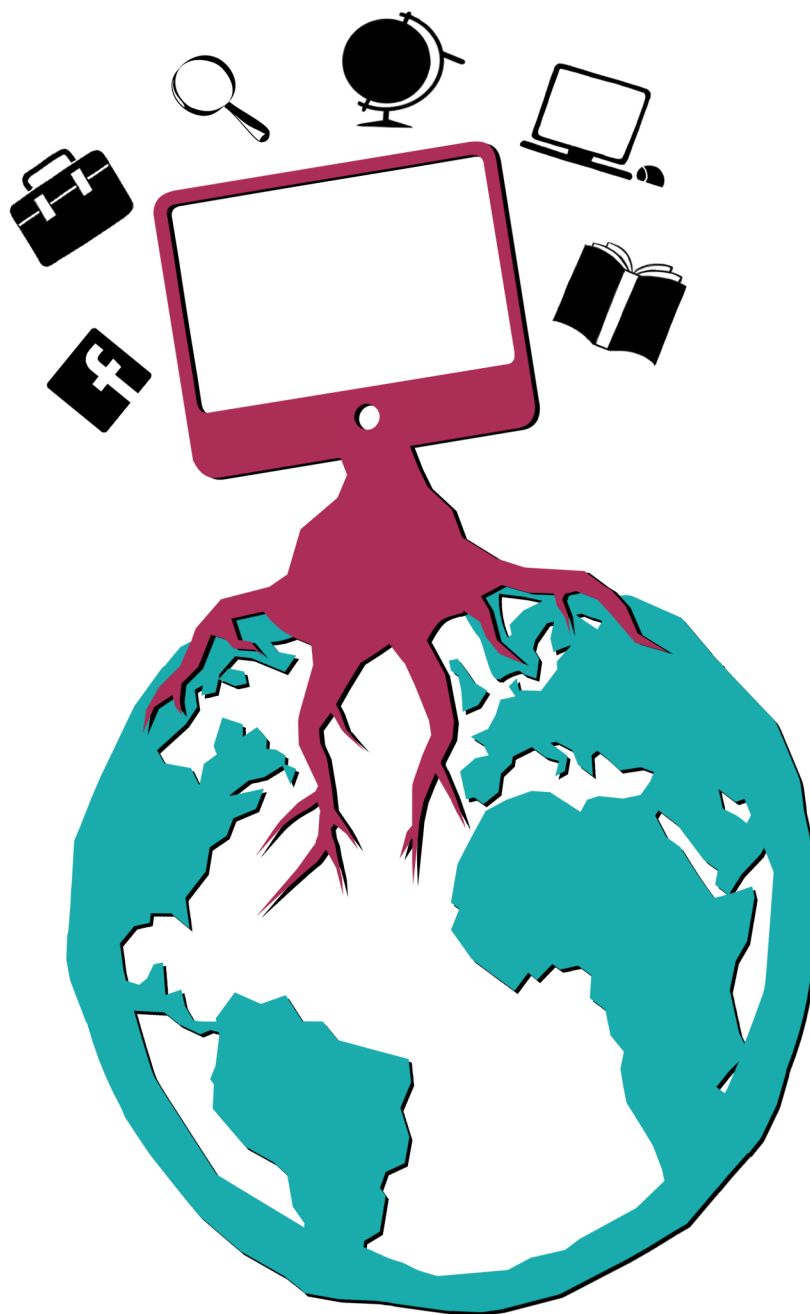

JUURET

OPAS ADOPTOIDUN
TAUSTAN SELVITTÄMISEEN

ADOPTIOPERHEET

KAIKILLE, JOITA ADOPTIO KOSKETTAA

Johdanto

Juuret-opas on kirjoitettu adoption eri osapuolien sekä heitä ammatissaan kohtaavien tueksi. Ennen kaikkea toivomme sen palvelevan alkuperänsä selvittämistä pohtivia adoptoituja. Opas on päivitetty ja laajennettu versio **Adopterade Finland rf:n** aikuisille adoptoiduille laatimasta Etsintäavain-opaasta.

Juurien etsimisestä on yhtä monta tarinaa kuin etsijäkin, ja etsijöiden polut, kokemukset ja tiedon tarpeet vaihtelevat. Sen lisäksi, että alkuperän selvittäminen on yksilöllinen prosessi, adoptoidut tekevät selvitystyötä hyvin eri lähtökohdista. Adoptioista laaditut asiakirjat ovat kulttuurin ja aikansa tuote, ja myös adoptioiden taustasyöt löytyvät usein yhteiskunnallisista olosuhteista. 1960-luvulla Suomessa adoptoitu ja 2000-luvulla Kiinasta adoptoitu löytävät todennäköisesti taustaansa selvittäessään varsin erilaisia tietoja.

Opas on rakennettu siten, että sen alusta löydät hyödyllisiä yleisartikkeleita. Sanastosta voi tarkistaa mahdolliset vieraat käsitteet, joita alkuperän selvitystyössä voi tulla vastaan. *Adoptioneuvonta ja jälkipalvelut auttavat* -artikkelissa kuvataan, millaisia palveluita juuristaan kiinnostuneille adoptoiduille ja heidän läheisilleen on tarjolla. Millaista reittiä palveluihin pääsee, ja mitä ne maksavat? Entä voiko adoptiovanhempi selvittää lapsensa juuria tämän puolesta?

Geenitestien hinta on laskenut viime vuosina reippaasti, ja ne ovat kasvattaneet suosiotaan. Myös adoptoidut käyttävät niitä biologisen taustansa ja esimerkiksi mahdollisten periytyvien sairauksien riskin selvittämiseen. Dosentti **Peter Hackman** kirjoittaa siitä, millaisten perinnöllisten sairauksien kartoittamisessa geenitestistä voi olla hyötyä ja mitä ongelmia testien tulkintaan liittyy. Sosiologi **Karoliina Snell** puolestaan kirjoittaa geenitestien etiikasta: yksilöllinen geeniperimä kun on aina samalla monen muun ihmisen perimää.

Juurien etsiminen ei ole aina helppoa, ja sille on tärkeää antaa riittävästi aikaa. Oppaan keskellä käydään läpi etsimisen eri vaiheet: valmistautuminen, asiakirjojen hankkiminen sekä mahdollinen biologisen suvun etsintä ja yhteyden ottaminen. Olemme koonneet selvitystyön eri vaiheita käsitteleviin alalukuihin tietoa sekä kotimaisista että kansainvälisistä adoptioista.

Mitä ihminen sitten löytää, kun hän löytää juurensa? Entä, jos biologista sukua ei etsinnöistä huolimatta koskaan löydy tai etsinnän tulos ei muuten ole sellainen kuin olisi toivonut? Oppaan viimeisessä artikkelissa psykoterapeutti **Joona Mikkola** kertoo, miten ajatella juuriaan laajemmin ja kuinka integroida mahdolliset prosessissa

selvinneet uudet tiedot osaksi omaa elämäntarinaansa. ”Useinhan on niin, että vaikka tieto muuttuu, niin arki jatkuu kuitenkin aika samanlaisena,” Mikkola muistuttaa.

Toivottavasti löydät oppaasta vastauksia sinua askarruttaviin kysymyksiin, olit sitten adoptoitu, adoptiovanhempi tai adoptioiteemoja työssään kohtaava ammattilainen. Me Adoptioperheet ry:ssä vastaamme kysymyksiisi ja autamme sinua parhaamme mukaan etsintäpolullasi eteenpäin sekä mahdollisesti tarvitsemasi tuen pariin. Jos sinulla on kysyttävää, meihin voi mielellään olla yhteydessä.

Turvallista ja antoisaa
matkaa toivottaen,
Adoptioperheet ry
<https://adoptioperheet.fi/>

KIITOKSET

Kiitämme Adopterade Finland rf:n Etsintäavain-oppaan koonneita **Minna Vihavaista** ja **Magdalena Böling-Navarroa** hyvästä pohjatekstistä. Kiitämme **Piaa**, **Cruzia** ja **Annikaa** arvokkaista kokemuskirjoituksista, oppaaseen panoksensa antaneita ammattilaisia sekä yhdistyksen henkilökuntaa ja harjoittelijoita tekstien päivitystyöstä. **Pelastakaa Lapset ry:tä**, **Interpedia ry:tä** ja **Helsingin kaupungin adoptiotyöryhmää** kiitämme avusta heidän palveluitaan koskevien osuukien päivittämisessä. Mahdolliset oppaaseen jääneet virheet ovat meidän vastuullamme. **Kansan Sivistysrahastoa** kiitämme rahoituksesta oppaan päivitystyöhön.

ADOPTIOPERHEET

KAIKILLE. JOITA ADOPTIO KOSKETTAA

Sisällys

02

JOHDANTO

04

HYÖDYLLISET
KÄSITTEET

06

ADOPTIO-
NEUVONTA JA
JÄLKIPALVELUT
AUTTAVAT

10

GEENITIETO,
YKSITYISYYS
JA ETIIKKA

11

MITÄ GEENITESTIT
KERTOVAT SAIRAUK-
SISTAMME - JA ONKO
TESTEISTÄ HYÖTYÄ?

13

VIISI KYSYMYSTÄ
JUURIEN ETSIMI-
SESTÄ SOMESSA

ETSINNÄN VAIHEET

15

VALMISTAUTUMINEN
VAIHE 1

15 Taustatiedot ja
valmistautuminen

16

ADOPTIOASIAKIRJAT
VAIHE 2

16 Adoptioasiakirjat
kotimaan adoptiossa

16 Adoptioasiakirjat kansain-
välisessä adoptiossa

17 Mitä adoptioasiakirjoissani
lukee?

18 Asiakirjojen ja tietojen
saaminen alaikäisenä

19 Kokemuskirjoitus: Kaikkeen
kannattaa varautua

20

ETSIMINEN
VAIHE 3

20 Mitä juurien etsinnässä
pitää ottaa huomioon?

21 Etsiminen kotimaassa

22 Etsiminen ulkomailla

24 Entä, jos mitään ei löydy?

24 Kokemuskirjoitus:
Minun on hyvä juuri näin

26

YHTEYDENOTTO
VAIHE 4

26 Kuinka ottaa yhteyttä?

26 Mahdollisia
ongelmatilanteita

26 Kuinka jatkaa
yhteydenpitoa?

28 Kokemuskirjoitus: Matka
biologisille juurille

30

JUURIMATKAA
KOKO ELÄMÄ

33

MISTÄ
TUKEA?

Adoptioperheet ry:n lehti
2/2019

Työryhmä: Satu Helin, Elias
Helminen, Saku Jokisalo, Jimmie
Kangasharju, Henrietta Pihlaja,
Päivi Suutari, Anu Uhtio, Lotta
Ventelä, Minna Vihavainen

Editointi: Veera Adolfsen
Käännökset ja ruotsinkielisen
tekstin editointi: Kristian Malvet,
Titti Sundblom, Minna Vihavainen

Taitto, layout ja kuvitus:
Muotoilutoimisto Polku

Kansi: Elias Helminen
Paino: Korsholms Tryckeri
© Adoptioperheet ry

Hyödylliset käsitteet

Mitä tarkoittavat heikko, vahva tai avoin adoptio? Entä juurimatka ja adoptiokontakti? Adoptioon liittyy melkoisesti erilaisia juridisia ja hallinnollisia käsitteitä, joista juuriaan etsivän adoptoidun ja hänen läheistensä voi olla vaikea ottaa selvää. Tämä sanasto on koottu helpottamaan selvitystyötä.

Adoptiokontakti

Kansainvälisen adoption lähtömaassa eli adoptoidun synnyinmaassa suomalaisen adoptiopalvelunantajan yhteistyökumppanina toimiva taho. Maasta riippuen adoptiokontakti voi olla esimerkiksi yksittäinen lastenkoti tai valtion adoptiokeskusviranomaisen.

Adoptioneuvonta

Lakisääteinen, maksuton sosiaalipalvelu lapsen adoptioon luovuttamista harkitseville syntymävanhemmille ja adoptiota hakeville. Adoptioneuvonnassa tarjotaan syntymävanhemmille tukea adoptiopäätöksen pohtimiseen ja tietoa eri vaihtoehdoista. Adoptiota hakevien adoptioneuvonta taas on noin vuoden kestävä prosessi, jonka aikana selvitetään hakijoiden valmiudet ja edellytykset adoptiovanhemmuuteen. Hakijoita tuetaan itse arvioimaan halukkuuttaan ja mahdollisuuksiaan perheellistymiseen adoption kautta.

Adoptioneuvonta adoption jälkeen / Jälkipalvelu

Tukea ja neuvontaa adoption vahvistamisen jälkeen, eli lakisääteistä jälkipalvelua, tarjoaa adoption hoitanut taho. Palvelu on suunnattu kaikille adoption osapuolille eli adoptoidulle, adoptoidun jälkeläisille sekä adoptio- ja syntymävanhemmille. Jotkin tahot määrittelevät kansainväliseen adoptioon liittyvän juurien selvitystyön jälkipalveluksi ja kotimaan adoptioon liittyvän tuen adoptioneuvonnaksi.

Jälkipalvelussa adoptoidulla on mahdollisuus tutustua adoptioasiakirjoihinsa sekä keskustella adoption liittyvistä asioista yhdessä sosiaalityöntekijän

kanssa. Sosiaalityöntekijä voi mahdollisuuksien ja adoptoidun toiveiden mukaan myös auttaa saamaan yhteyden biologisiin sukulaisiin. Jälkipalvelu on maksutonta, mutta esimerkiksi juurimatkoista tai asiakirjojen kääntämisestä voi tulla kustannuksia.

Adoptiopalvelunantaja

Kansainvälisiä adoptioita hoitava taho Suomessa. Palvelunantajalla on adoptiolautakunnan myöntämä toimilupa yhteistyöhön ulkomaisen adoptiokontaktin kanssa. Tällä hetkellä Suomessa toimii kolme adoptiopalvelunantajaa: Interpedia ry, Pelastakaa Lapset ry:n kansainvälinen adoptiopalvelu ja Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala. Näistä Helsingin kaupunki ei ota enää uusia asiakkaita.

Aikuisadoptio

Aikuisadoptiossa 18 vuotta täyttäneen henkilön juridiseksi vanhemmaksi vahvistetaan henkilö, joka ei ole hänen biologinen vanhempansa. Tällainen adoptio on mahdollinen, jos adoptoitava on alaikäisenä ollut hakijan hoidettavana ja kasvatettavana tai adoptoitavan ja hakijan välille on muodostunut vanhemman ja lapsen välistä vakiintunutta suhdetta vastaava side silloin, kun adoptoitava on ollut alaikäinen. Aikuisadoptioita tehdään Suomessa vuosittain satakunta.

Tuomioistuimien harkitsee aikuisadoption edellytyksiä tapauskohtaisesti. Järjestely voi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa nuori on viettänyt lapsuutensa sijaisperheessä. Aikuisadoptiolle ei ole yläikärajaa. Järjestely vaatii adoptoitavan suostumuksen mutta ei biologisen vanhemman suostumusta.

Avoin adoptio

Adoptio, jossa lapsen oikeudellinen perhesuhde biologisiin vanhempiin katkeaa adoption vahvistamisen yhteydessä, mutta mahdollisuus yhteydenpitoon säilyy. Avoinesta adoptiosta säädetään vuoden 2012 adoptiolaisissa, jossa siitä puhutaan "lapsen oikeutena pitää yhteyttä aikaisempaan vanhempansa". Yhteydenpidosta sovietaan yksilöllisesti, ja se voi olla esimerkiksi puheluita tai tapaamisia. Avoin adoptio on sopimuksenvarainen järjestely, jonka tuomioistuimien vahvistaa, mutta sen kaltaisia järjestelyjä toteutuu myös ilman käräjäoikeuden päätöksiä. Käytännössä avoimen adoption tapaisia adoptioita on toteutettu jo ennen uuden lain voimaantuloa.

Avoimesta adoptiosta sovittaessa tärkeintä on huolehtia lapsen edusta ja laatia sopimus yhteydenpidosta eri osapuolten odotukset huomioiden. Avoin adoptio edellyttää kaikkien osapuolien yhteisymmärrystä ja sitoutumista sekä sosiaalityöntekijän puoltavaa lausuntoa. Lähtökohtana on lapsen etu ja toive. Adoptoidun ei ole pakko pitää yhteyttä syntyvävanhempiinsa sopimuksesta huolimatta, ellei hän halua.

Heikko adoptio

Suomessa ennen vuotta 1980 vahvistetut adoptiot ovat heikkoja, ellei niitä ole erikseen hakemuksen kautta ja käräjäoikeuden päätöksellä muutettu vahvoiksi (ks. vahva adoptio). Heikossa adoptiossa juridinen side biologisiin vanhempiin katkesi vain osittain, ja adoptoidun perintöoikeus säilyi. Heikossa adoptiossa adoptoitu perii siis biologiset vanhempansa ja he adoptoidun. Adoptoidulla on perintöoikeus myös adoptiovanhempiinsa, mutta se on heikompi kuin adoptiovanhempien mahdollisilla biologisilla lapsilla.

Huoltaja

Henkilö, joka vastaa lapsen jokapäiväisestä, käytännönläheisestä huolenpidosta, hoidosta, kasvatuksesta ja valvonnasta. Huoltajalla on valta päättää sellaisista lasta koskevista asioista kuin nimi, uskonto, asuinpaikka, koulutus ja kasvatusta. Huoltajalla on myös oikeus edustaa lasta tarvittaessa ja puheoikeus lapsen asioissa suhteessa viranomaisiin. Huoltaja ei ole elatusvelvollinen. Huoltajuus päättyy lapsen täyttäessä 18 vuotta. Ks. myös juridinen vanhemmuus ja sosiaalinen vanhemmuus.

Juridinen vanhemmuus

Lainvoimainen vanhemmuussuhde, eri asia kuin huoltajuus. Juridinen vanhemmuus muodostuu adoptioprosessin, synnyttämisen, avioliitossa vahvistetun isyyden tai äitiyden tai isyyden tunnustamisen kautta. Lapsella on perintöoikeus juridiseen vanhempaansa ja tämän sukuun. Juridinen vanhempi on elatusvelvollinen. Ks. myös huoltaja ja sosiaalinen vanhemmuus.

Juurimatka

Adoptoidun tekemä matka synnyinseudulleen ulkomailla tai Suomessa. Käsitettä on perinteisesti käytetty matkasta, jonka aikana adoptoitu pyrki löytämään tietoa taustastaan ja biologisista sukulaisistaan, ehkä jopa tapaamaan biologista sukuaan. Laajemmin ajateltuna

juurimatalla voidaan tarkoittaa mitä tahansa tutustumismatkaa seudulle, jossa adoptoitu on syntynyt tai asunut ennen adoptiota.

Kansainvälinen adoptio

Lapsi adoptoidaan Suomeen ulkomailta.

Kotimaan adoptio

Lapsen synnyinmaan sisällä vahvistettu adoptio.

Ottolapsi

Vanhentunut käsite, joka tarkoittaa biologisten vanhempiensa luota toiseen perheeseen sijoitettua lasta. Käsitteeseen saattaa törmätä vanhemmissa lakiteksteissä tai keskusteluissa vanhemman sukupolven kanssa.

Perheen sisäinen adoptio

Perheen sisäisessä adoptiossa vahvistetaan avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen toinen osapuoli puolisonsa lapsen juridiseksi vanhemmaksi. Sosiaalinen vanhemmuus muuttuu adoption kautta juridiseksi vanhemmuudeksi.

Sosiaalinen vanhemmuus

Arjessa toteutuva vanhemmuus, joka ei ole sidoksissa juridiseen, geneettiseen tai biologiseen vanhemmuuteen. Ks. myös huoltaja ja juridinen vanhemmuus.

Sukulaisadoptio

Juridinen vanhemmuus siirtyy adoption kautta biologiselta vanhemmalta lapsen adoptoivalle sukulaiselle, kuten tädille, sedälle tai isovanhemmalle.

Vahva adoptio

Adoptio, jossa juridinen side ja myös perintöoikeus syntymävanhempien ja adoptoidun välillä katkeaa täysin. Adoptoidun oikeudellinen asema on vahvassa adoptiossa sama kuin adoptiovanhempien mahdollisten biologisten lasten asema. 1.1.1980 jälkeen vahvistetut adoptiot ovat vahvoja adoptioita. Ks. heikko adoptio.

Vieraslapsiadoptio

Adoptoitu lapsi ei ole biologisesti sukua adoptiovanhemmilleen. Vieraslapsiadoptiossa lapsen juridiseksi vanhemmaksi vahvistetaan aikuinen, johon lapsella ei aikaisemmin ole ollut myöskään sosiaalista suhdetta.

Adoptioneuvonta ja jälkipalvelu auttavat

Kun oma historia pohdituttaa tai kiinnostus biologisiin juuriin herää, adoptoitu ohjataan usein adoptioneuvonnan tai jälkipalveluiden pariin. Mitä eroa on adoptioneuvonnalla ja jälkipalvelulla, ja keille kaikille nämä palvelut kuuluvat?

Palvelunantajan tehtävänä on adoptiolain mukaan auttaa adoptoitua ja tämän huoltajia saamaan tietoja lapsesta ja hänen taustastaan. Adoptioloissa korostetaan myös, että tietojen saajalle on annettava tarpeellinen tuki ja ohjaus.

On hyvä huomata, että adoption parissa työskentelevät voivat tarkoittaa adoptioneuvonnasta ja jälkipalveluista puhuessaan eri asioita. Helsingin kaupungin adoptiotyöryhmässä määritellään lapsen perheen tukemiseen liittyvät toimet **adoptioneuvonnaksi**. Jos uusi yhteydenotto tulee vuosien tauon jälkeen, puhutaan **jälkipalveluista**.

Pelastakaa Lapset -järjestössä adoptioneuvonta ja jälkipalvelu on määritelty tarkemmin. Adoptioneuvonnalla viitataan sosiaalityöntekijän antamaan adoption jälkeiseen adoptioneuvontaan. Adoptioneuvontaa ovat myös ohjaus ja tuki tietojen saamiseen adoptioasiakirjoista ja muunlainen psykososiaalinen tuki tai keskusteluapu. Neuvonta tukee sekä kotimaasta että kansainvälisesti adoptoituja ja heidän perheitään. Tätä palvelua tuottavat adoptioneuvonnan antajat asiakkaan kunnan rahoittamana.

Adoption parissa työskentelevät voivat tarkoittaa adoptioneuvonnasta ja jälkipalveluista puhuessaan eri asioita.

Jälkipalvelutyö on Pelastakaa Lapset ry:n näkökulmasta vain kansainvälisissä adoptioissa tarvittavaa tukea, joka on kansainvälisen adoptiopalvelun vastuulla. Jälkipalvelu auttaa tilanteissa, joissa tarvitaan lapsen syntymämaan olosuhteiden tuntemusta sekä yhteydenottoa siellä oleviin viranomaisiin. Tätä palvelua tuottavat kansainvälisen adoption palvelunantajat, jotka saavat tähän palveluun valtiolta rahoitusta.

Kenelle adoptioneuvonta kuuluu?

Adoptioneuvonta ja jälkipalvelut ovat tukimuotoja kaikille adoption osapuolille. Adoptioperhe ja syntymävanhempi ovat adoptioprosessin aikana velvoitettuja ja oikeutettuja adoptioneuvontaan, ja heillä on oikeus tukeen myös adoptiopäätöksen jälkeen.

Adoptoidulla, hänen huoltajallaan ja adoptoidun kuoltua hänen jälkeläisillään ja näiden huoltajilla on oikeus saada adoptiotiedot sekä tukea saatujen tietojen läpikäymiseen.

Adoptioneuvonnalle ei ole alaikäraja. Jos ottaa yhteyttä adoptioneuvontaan tai jälkipalveluihin alaikäisenä, mukana tulisi kuitenkin olla aina vanhempi tai joku muu tukihenkilö. Tukihenkilö voi olla myös aikuiselle hyödyksi.

Maksaako neuvonta?

Adoption jälkeinen neuvonta on adoption osapuolille maksutonta palvelua. Tällaista neuvontaa ovat esimerkiksi sosiaalityöntekijän kanssa käytävät keskustelut, asiakirjoihin tutustuminen ja niiden tulkintaan liittyvä tuki.

Taustaansa selvittäväälle tulee kuitenkin kuluja mahdollisista kansainvälisistä yhteydenotoista, pyydettyä lisäselvityksistä, käännöspalveluista ja juurimat-

koista. Näihin kuluihin voi hakea maksusitoumusta kotikunnan sosiaalitoimelta.

Juuria etsitään adoptoidun aloitteesta

Taustan lisäselvittelyn tulisi aina perustua adoptoidun omaan aloitteeseen ja kiinnostukseen. Vanhemman tulee siis kunnioittaa lapsen päätöstä, jos tämä ei halua ottaa selvää biologisesta taustastaan.

Jos tahdot vanhempana etsiä tietoja lapsesi puolesta, on tärkeää, että adoptoitu huomioidaan ja otetaan mukaan prosessiin – myös silloin, kun kyse on alakäisestä lapsesta. Samalla on kuitenkin varmistettava, että hänellä on valmiuksia käsitellä prosessin aikana eteen tulevia asioita.

Yhteydenotosta jää aina jälki adoptiopapereita arkistoidun tahon järjestelmiin. Adoptoidulla on siis mahdollisuus saada myöhemmin tieto selvittelystä, mikä voi aiheuttaa pettymyksen tai suuttumuksen tunteita. Vaikka selvittelyn tuloksista olisi puhuttu, adoptoitua voi jäädä askarruttamaan, miksei etsintätyötä tehty yhdessä.

Adoptiovanhempaa saattaa mietityttää, ehtiikö tietoja kadota tai biologisia sukulaisia kuolla, jollei toimi jo ennen lapsen mahdollisen oman kiinnostuksen heräämistä. Näistä pohdintoista kannattaa jutella palvelunantajan tai vertaisten kanssa.

Taustaa saa selvittää, mutta pakko ei ole

Kaikki adoptoidut eivät koe tarvetta ottaa selvää juuristaan. Adoptoidulla on oikeus selvittää tai olla selvittämättä taustaansa. Kumpikin vaihtoehto on yhtä oikea

Taustan lisäselvittelyn tulisi aina perustua adoptoidun omaan aloitteeseen ja kiinnostukseen.

tapa toimia. Myös selvittämisen laajuus ja etenemistahti on adoptoidun itse päätettävissä.

Juuriaan selvittämään lähtevän olisi hyvä pohtia etukäteen, miten reagoisi tietoihin tai kohtaamisiin, jotka eivät ole odotusten mukaisia. On tärkeää, että adoptoidulla olisi joku läheinen, jonka kanssa jakaa kokemustaan.

Vanhempia kannustetaan olemaan lapsen mukana prosessissa ja kertomaan alusta alkaen ikätason mukaisesti lapsen taustasta. Vanhempana on hyvä olla herkkä adoptoidun toiveille taustan selvittämisestä ja tuoda esiin, että on adoptoidun tukena, päättipä hän selvittää tai olla selvittämättä juuriaan.

TIESITKÖ?

Onko vanhempasi, isovanhempasi tai muu lähisukulaisesi adoptoitu?

Palvelunantaja voi auttaa myös seuraavia sukupolvia löytämään juuriaan. Adoptiolain mukaan palvelunantajan tehtävänä on auttaa adoptoidun kuoltua tämän jälkeläisiä ja näiden huoltajia saamaan halutessaan tietoja adoptoidusta ja hänen taustastaan. Adoptoidun eläessä jälkeläisillä ei kuitenkaan ole oikeutta tietoihin ilman adoptoidun lupaa.

Mihin ottaa yhteyttä?

Adoptioneuvontaa antaa se taho, joka on aikoinaan hoitanut adoption. Neuvonnan antajan voi selvittää soittamalla sen kunnan sosiaalitoimistoon, jossa adoptiovanhempi tai -vanhemmat ovat asuneet adoption tapahtuessa. Myös Pelastakaa Lapset ry:n aluetoimistoista voi tiedustella, onko adoptio tehty järjestön kautta.

Pelastakaa Lapset ry hoitaa sekä kansainvälisiä että kotimaan adoptioita. Järjestö antaa adoptioneuvontaa, adoptiopäätöksen jälkeistä tuki- ja neuvontapalvelua sekä kansainvälisiä jälkipalveluita niin adoptoiduille, adoptiovanhemmille kuin biologisille vanhemmillekin. Tapaamisissa voidaan asiakkaan toiveiden mukaisesti keskustella esimerkiksi adoption johtaneista vaiheista, tutustua adoptioasiakirjoihin, miettiä juurten merkitystä ja geneettistä alkuperää.

TIESITKÖ?

Myös biologinen vanhempi tai sisarus voi etsiä adoptoitua

Adoptoidun biologisilla vanhemmilla tai muilla sukulaisilla voi herätä myöhemmin toive saada tietoa adoptoidusta tai olla häneen yhteydessä. Biologisella vanhemmalla on lakisääteinen oikeus adoption jälkeiseen neuvontaan samalla tavalla kuin adoptoidulla ja adoptiovanhemmilläkin. Neuvontaan voi ottaa yhteyttä, vaikka adoptiosta olisi kulunut vuosikymmeniä. Neuvonnassa pohdintoihin saa sosiaalityöntekijän tukea, ja sosiaalityöntekijä voi biologisen vanhemman toiveesta ilmoittaa adoptoidulle yhteydenotosta. Adoptoitu päättää itse yhteydenottoon vastaamisesta.

Jos olet adoptoidun syntymävanhempi tai muu sukulainen ja kiinnostunut etsimään adoptoitua, voit olla yhteydessä adoptiosta vastanneen kunnan sosiaalityötoimeen tai Pelastakaa Lapset -järjestöön. Kannattaa tutustua myös Pelastakaa Lasten laatimaan syntymävanhemman oppaaseen, jonka löydät googlaamalla *Opas syntymävanhemmalle*.

Adoptioneuvontaa antavia sosiaalityöntekijöitä on kaikkina Pelastakaa Lapset ry:n aluetoimistoissa.

Sosiaalityöntekijä tai kansainvälisen adoptiopalvelun työntekijä auttavat yhteyden saamisessa biologisiin sukulaisiin asiakkaan niin toivoessa, ja he tarjoavat prosessissa tukea ja neuvoja. Tapaamiset rakennetaan asiakkaan omien toiveiden ja tarpeiden perusteella, ja niitä järjestetään tarpeen mukaan yksi tai useampi.

Adoptioneuvontaa antaa se taho, joka on aikoinaan hoitanut adoption.

18-vuotias tai vanhempi voi hakeutua jälkipalveluun halutessaan yksin, sitä ennen adoptiovanheman kanssa. Adoptiovanhemmilla voi olla erilaisia huolia, jotka liittyvät lapsen taustatietoihin tai siihen, millainen vaikutus tiedoilla voi olla lapseen. Adoptiovanhemmalla ei kuitenkaan ole oikeutta kieltää taustan selvittämistä. Ideaalia on, että lapsi tai nuori tulee yhdessä vanhempiensa kanssa palvelunantajan luo neuvottelemaan tilanteesta.

Helsingin kaupungin adoptiotyöryhmä tarjoaa sekä adoptioneuvontaa että jälkipalvelua. Toiminta palvelee kaikkia adoption osapuolia Helsingin ja oppaan kirjoittamishetkellä myös Vantaan alueella. Adoptio toimisto hoitaa osan toiminta-alueellaan tapahtuvista kotimaan adoptioista sekä huolehtii adoptioneuvonnasta ja adoptiopäätöksen jälkeisistä neuvonta- ja tukipalveluista. Kansainväliseen adoptiopalveluun ei oteta enää uusia asiakkaita.

Interpedia ry hoitaa kansainvälistä adoptiopalvelua ja jälkipalvelua sekä säilyttää kopioita järjestön kautta adoptoitujen asiakirjoista. Puhelimitse tai sähköpostilla voidaan kertoa yleisesti jälkipalvelusta ja sopia tapaamisista, mutta henkilökohtaiset vaitiolovelvollisuuden alaiset asiat käsitellään kasvotusten. Asiakirjojen läpikäymisen jälkeen Interpedia voi mahdollisuuksien ja adoptoidun toiveiden mukaisesti ottaa tämän jälkeen yhteyttä syntymävanhempiin tai synnyinmaan adoptioviranomaisiin.

Interpedia on tukena koko etsintä- ja tutustumisprosessin ajan niin adoptoidulle kuin hänen sukulaisilleenkin heidän tarpeidensa mukaisesti. Juurimatkaa suunnitteleville Interpedia on suureksi avuksi, sillä esimerkiksi lastenkoteihin ei välttämättä voi ottaa yhteyttä muutoin kuin palvelunantajan kautta. Myös yhteyden ottaminen biologisiin sukulaisiin on turvallisempaa virallisen tahon välityksellä.

Kotikunnan sosiaalityöntekijät voivat auttaa sekä adoptioperhettä, adoptoitua että syntymävanhempaa löytämään sopivaa tukea elämän eri vaiheissa.

Lisätuen ja tiedon tarpeessa?

Adoptioperheet ry tarjoaa valtakunnallisesti vertaistoimintaa, neuvontaa, edunvalvontaa ja tietoa kaikille, joita adoptio koskettaa. Nettisivuille ja järjestön laatimiin oppaisiin on kerätty hyödyllistä tietoa adoptiosta, ja vapaaehtoiset järjestävät monenlaista vertaistukitoimintaa sekä mentorointia. Lisäksi Adoptioperheet ry järjestää adoption ja jälkipalveluihin liittyviä keskustelutilaisuuksia ja tapahtumia. Varsinaista lakisäätteistä jälkipalvelua järjestö ei tarjoa, mutta osaa ohjata asiantuntevasti sen pariin ja antaa tukea prosessiin.

Yhteiset Lapsemme ry:n adoptiokuraattori tarjoaa puhelimitse asiantuntevaa matalan kynnyksen keskustelutukea kaikille, joita askarruttaa jokin adoption liittyvä asia. Varsinaista lakisäätteistä jälkipalvelua kuraattoritoiminta ei ole. Adoptiokuraattorilta voi kuitenkin saada tietoa jälkipalveluun hakeutumisesta sekä keskustelutukea asian pohittamiseen.

Tutustu adoptiolakiin

Adoptiolaki -
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120022>

Valtioneuvoston asetus adoptiosta,
202/2012

Adoptiolain yleisperustelut löytyvät hakusanalla HE 47/2011

Geenitieto, yksityisyys ja etiikka

Karoliina Snell

VTT, sosiologian dosentti
Helsingin yliopiston tutkijakollegium

Moni adoptoitu harkitsee juurien etsimistä geenitestin avulla. Testaamispäätöstä puntaroidessa on hyvä ottaa huomioon, millaisia yksityisyyteen ja eettisyyteen liittyviä ongelmia geenitesteihin voi liittyä, kirjoittaa sosiologian dosentti Karoliina Snell.

Teknologian kehityksen ja suurten tietokantojen avulla geenien kartoitus on tullut helpommaksi ja halvemmaksi. Tarjolla on lukuisia kuluttajille suunnattuja geenitestipalveluita, joiden avulla voi lähteä selvittämään geneettisiä juuriaan. Kun lähettää sylkinäytteen postitse, voi muutamassa viikossa saada tietoja omasta etnisestä tai maantieteellisestä alkuperästään, ryhtyä etsimään sukulaisiaan tai saada erilaisia sairauksiin ja ominaisuuksiin liittyviä tietoja.

Ennen kuin lähtee tilaamaan testiä, kannattaa pysähtyä miettimään, minkälaisia yksityisyyteen liittyviä haasteita testeissä on ja liittyykö niihin eettisiä ongelmia.

Yksityisyys ja geenitestit

Geenitestipalveluiden tarjoajat ovat pääosin USA:ssa toimivia yrityksiä, joita suomalainen tai eurooppalainen lainsäädäntö eivät koske. Niillä on hyvin erilaisia käytäntöjä tietosuojaan ja tietojen jakamisen suhteen.

Testiä tilatessa onkin hyvä tutustua käyttöehtoihin. Voidaanko tietoja myydä eteenpäin? Mitä muita tietoja testajaasta kerätään? Keillä on pääsy tietoihin?

Entä sitten, jos haluaa jakaa geenitietonsa? Voi-

han silloin edistää tutkimusta tai saada itse hyödyllistä tietoa. Geenitieto ei kuitenkaan kerro vain testajaasta vaan myös hänen geneettisistä sukulaisistaan. Silloin valinta jakaa omaa tietoa on myös valinta jakaa muiden tietoja.

Osa geenitestipalveluista kehottaakin kysymään lupaa tai ainakin kertomaan testauksesta lähisukulaisille. Tämä ei kuitenkaan ole testin ostamisen edellytys. Adoptiotapauksissa luvan kysyminen on usein mahdollista. Onko silloin testin tekeminen oikeutettua?

Yksilön ja yhteisön oikeudet

Eettisissä keskusteluissa on ryhdytty puhumaan ryhmän tai yhteisön suostumuksesta. Ajatuksena ei ole pelkästään lähisukulaisten yksityisyyden vaan myös etnisten ryhmien ja vähemmistöjen oikeuksien suojaaminen. Esimerkiksi joiltain alkuperäiskansoilta on kerätty geenitietoja ilman kunnan lupia ja ilman, että he ovat itse hyötynyt siitä mitenkään. Eri väestöryhmiin kohdistuvat geenianalyysit nostavatkin esiin kysymyksiä syrjinnästä, tasa-arvosta ja geenitiedon omistusoikeuksista.

Tärkeäksi eettiseksi periaatteeksi on nostettu ihmisten oikeus olla tietämättä. Kaikki eivät halua tietää geneettisistä riskeistään tai taustoistaan. Kaikki eivät halua löytyä.

Terveyttä ja sukujuuria ei myöskään voi pitää täysin erossa toisistaan, sillä geenitieto kertoo molemmista ja 'raakadataa' on melko helppo siirtää palvelusta toiseen. Yhtäkkiä voi olla kysymyksen edessä: pitääkö minun kertoa geneettisestä sairausriskistäni myös sukulaisilleni?

Geenitieto Suomessa

Suomessa on meneillään väestön perimään ja terveyteen kohdistuvia tutkimushankkeita. Biopankkien ja FinnGen-tutkimuksen kautta on tarkoitus analysoida puolen miljoonan suomalaisen geeniperimä. Kysymykset yksityisyydestä ja eettisyydestä liittyvät myös näihin hankkeisiin. Parhaillaan mietitäänkin lainsäädäntöä ja ehtoja geenitietojen hyödyntämiseen.

Geenitestit voivat tarjota paljon mielenkiintoista tietoa. Yksityisyyteen ja eettisyyteen liittyvät ongelmat on kuitenkin hyvä huomioida yksilöllistä päätöstä tehdessä. Yksilöllinen kun on geenien suhteen aina yhteisöllistä!

Mitä geenitestit kertovat sairauksistamme - ja onko testeistä hyötyä?

Peter Hackman, PhD, dosentti

Adoptoitu saattaa pohtia, miten tietyt sairaudet periytyvät ja kuinka periytyvien sairauksien riskiä voisi selvittää. Adoptoidun voi olla vaikeaa saada tarkkoja tietoja biologisten sukulaistensa terveydentilasta. Yksi tapa saada tietoa omasta perimästä ja siihen liittyvistä sairastumisriskeistä on tehdä geenitesti. Mitä hyötyjä ja haittoja niiden tekemiseen liittyy?

Yhden geenin kautta vallitsevasti periytyvät sairaudet (monogeeniset sairaudet) puhkeavat, jos lapsi perii tämän geenin jommaltakummalta vanhemmaltaan. Jotta peittyvä, resessiivisesti periytyvä tauti puhkeaisi, geenivirhe pitää periä molemmilta vanhemmilta.

Monitekijäiset sairaudet puolestaan johtuvat useiden eri geenivarianttien yhteisvaikutuksesta, jolloin myös ympäristöllä, infektiolla ja elintavoilla on merkitystä. Esimerkkejä tällaisista monitekijäisistä sairauksista ovat diabetes, sydän- ja verisuonitaudit sekä jotkin mielenterveydelliset sairaudet. Muita ovat MS-tauti, Parkinsonin tauti ja Alzheimerin tauti. Monet syövät ovat niin ikään yhteydessä tiettyihin geenivariantteihin, jotka lisäävät sairastumisriskiä huomattavasti.

Geenitestien avulla voidaan löytää kohonneeseen sairastumisriskiin liittyviä geenivariantteja, mikä voi olla suureksi hyödyksi.

Milloin geenitestistä on hyötyä?

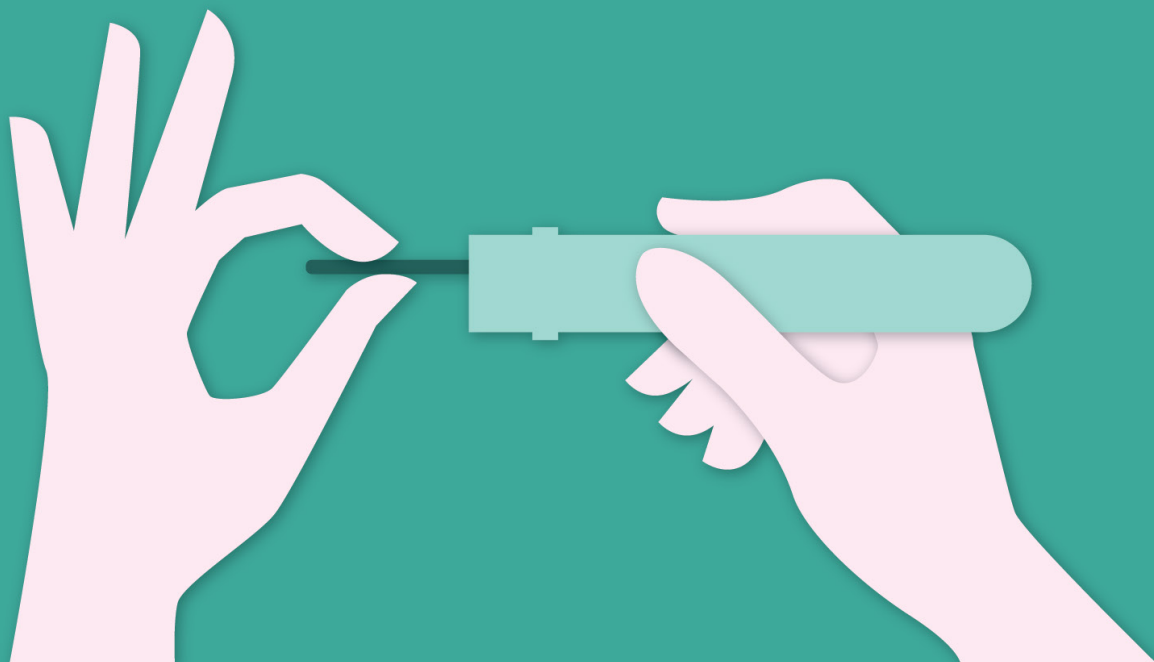
Geenitesteistä on valtavasti hyötyä etenkin monogeenisten sairauksien diagnostiikassa, jotta löydetään oikea diagnoosi ja hoito. Geenitestien avulla voidaan löytää myös kohonneeseen sairastumisriskiin liittyviä geenivariantteja, mikä voi olla suureksi hyödyksi. Esimerkiksi ihminen, jolla on kohonnut rintasyövän riski (BRCA-geeni) tai joidenkin suolistosyöpämuotojen riski (hMSH- , hMLH- ja hPMS2-geenit), voi käydä kontrolleissa useamminkin. Sairaus voidaan usein hoitaa ja parantaa, kunhan se löydetään ajoissa.

Elintavat vaikuttavat suuresti kakkostyyppin diabeteksen puhkeamisen riskiin. Riittävä liikunta ja ylipainon välttäminen vähentävät merkittävästi sairastumisen todennäköisyyttä.

Lääkeaineiden hajoaminen vaihtelee yksilöllisesti paljonkin eri geenivarianteista riippuen. Geenitestien avulla on mahdollista annostella oikea määrä lääkkeitä. Tätä kutsutaan yksilöllistetyksi lääketieteeksi.

Yleensä tarkoituksenmukaisia geenitestejä voi tehdä julkisen terveydenhuollon kautta, lääkärin lähetteellä. Suomalaisen terveydenhuollon piirissä tehtävät testit ovat kansainvälisessä vertailussa korkealaatuisia ja luotettavia.

Geenitestit hyödyttävät siis sekä yksilöä että yhteiskuntaa, mutta niiden tulkitseminen voi tuottaa ongelmia, mikä tuo haasteita niin potilaille kuin terveydenhuollon asiantuntijoille. Jokaisen tulee saada itse päättää haluaako teettää testin, ja jokaisella tulee myös olla oikeus saada testituloksensa selitetyiksi ymmärrettävällä tavalla.

Onko esimerkiksi kohonneen MS-taudin tai Alzheimerin taudin riskistä tietäminen hyvä asia?

Ongelmana testien tulkitseminen

Geenitestit halpenevat ja muuttuvat samalla yhä luotettavammiksi. Tulevaisuudessa niitä tehdäänkin merkittävästi enemmän. Joitakin geenitestejä on yleisesti saatavilla. Nämä ovat usein tiettyjen terveysongelmiin, kuten esimerkiksi laktoosi-intoleranssin tai keliakian, testaamiseen tarkoitettuja testejä, mutta on myös perinnöllisten sairauksien riskiä arvioivia testejä.

Tulosten tulkitseminen voi kuitenkin olla ongelmallista. Onko esimerkiksi kohonneen MS-taudin tai Alzheimerin taudin riskistä tietäminen hyvä asia? Testituloksista voi seurata huolestuneisuutta ja elämäntilanteen heikkenemistä etenkin, jos testi kertoo kohonneesta riskistä sairastua tautiin, jota ei voida parantaa tai ennaltaehkäistä. Kohonnut riski ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tauti todella puhkeaa. Sairaus voi myös puhjeta vasta elämän loppuvaiheessa. Toisaalta negatiivinen tulos ei takaa, ettei voisi sairastua. Sairaus voi liittyä testaamattomiin geenivariantteihin, tai tauti voi puhjeta muiden tekijöiden seurauksena.

On myös aina riski, että geenitestejä tulkitaan väärin. Etenkin hiljattain markkinoille tulleet, terveyteen liittyviä geenitestejä myyvät yritykset käyttävät usein jokseenkin läpinäkymättömiä analysointimenetelmiä. Niinpä on kyseenalaista, missä määrin tuloksiin on luottamista.

Lähteet

- Baynam G, Bowman F, Lister K, Walker CE et al. Improved Diagnosis and Care for Rare Diseases through Implementation of Precision Public Health Framework. *Adv Exp Med Biol.* 2017;1031:55-94
- Bijanzadeh M. The recurrence risk of genetic complex diseases. *J Res Med Sci.* 2017 Mar 15;22:32
- Verbelen M, Weale ME, Lewis CM. Cost-effectiveness of pharmacogenetic-guided treatment: are we there yet? *Pharmacogenomics J.* 2017 Oct;17(5):395-402.

Viisi kysymystä juurien etsimisestä somessa

Sosiaalinen media on avannut adoptoiduille uusia mahdollisuuksia etsiä ja löytää juuriaan. Sosiaalisen median kautta etsimisessä on kuitenkin myös omat riskinsä, jotka on hyvä pitää mielessä.

1. Mitä hyviä puolia on juurien etsimisessä somen kautta?

Sosiaalinen media on nopea, helppo ja maksuton tapa etsiä tietoa ja kontakteja. Jo melko vähäisten tiedonmurujen avulla voi löytää biologisia sukulaisia tai heidän tuttaviaan. Hyödyllisiä tietoja voivat olla etsimiesi ihmisten tai heidän sukulaistensa nimet tai paikkakunta tai alue, josta olet lähtöisin. Somen avulla juuriaan voi etsiä matalalla kynnyksellä, sillä prosessin voi pitää itsellään ja päätökset etenemisestä tai yhteyden ottamisesta tehdä itsenäisesti etsinnän aikana.

2. Mitä sosiaalisen median palveluita voin hyödyntää?

Facebookin ja Instagramin globaalit käyttäjämäärät ovat valtavia. Eri maantieteellisillä alueilla tietyt palvelut ovat suosituimpia: Venäjällä moni käyttää esimerkiksi VK:ta, Etelä-Amerikassa Taringa!-palvelua ja Kiinassa Renren-palvelua.

Erilaiset dna- ja sukupuupalvelut, kuten MyHeritage, Family Tree DNA tai Ancestry DNA, ovat myös olleet paljon esillä. Niiden käyttökelpoisuus on kiinni siitä, ovatko muut suvun jäsenet jakaneet tietonsa kyseisten palveluiden kantoihin. DNA-testin avulla voi olla vaikeaa löytää biologisia lähisukulaisia, mutta ne voivat toimia hyvänä alkusysäyksenä sukupuun rakentamiseen.

3. Millaisia riskejä some-etsintöihin liittyy?

Jos sukua löytyy, yhtäkkiset, odottamattomat yhteydenotot voivat aiheuttaa voimakkaita tunnereaktioita kaikissa osapuolissa. Muista huolehtia yksityisyydestäsi ja turvallisuudestasi. On esimerkiksi mahdollista, että joku rikollinen pyrkii esiintymään sukulaisenasi ja saamaan rahallista hyötyä.

4. Voinko etsintäkuuluttaa sukulaiseni sosiaalisessa mediassa?

Juridisesti etsintäkuuluttamiselle ei todennäköisesti ole esteitä, joskin kansainvälisesti adoptoidun kannattaa selvittää myös syntymämaan lainsäädäntö. Jos haluaa jakaa sosiaalisessa mediassa omia kokemuksiaan tai levittää kuvia ihmisistä, on myös puntaroitava muiden asianomaisten yksityisyyttä ja käytettävä harkintaa. Kannattaa selvittää ja ottaa huomioon myös se, millaisia seurauksia adoptiotiedon leviämisestä voi syntymämaassa biologiselle äidille mahdollisesti olla.

5. Kenen kanssa voin etsiä juuriani?

Muun muassa Adopted.com-sivusto pyrkii yhdistämään biologisia sukulaisia, jotka etsivät toisiaan. Yhdysvalloissa toimii myös biologisen suvun etsimiseen erikoistuneita järjestöjä, kuten Search Angels, joka käyttää etsinnässään internetin dna-palveluita.

Facebookissa toimii useita ryhmiä, joissa pyydetään ja annetaan apua biologisen suvun etsimiseen. Näitä voi etsiä esimerkiksi hakusanoilla "biologiset vanhemmat", "biological parents" tai "dna adoption". Tuntemattomien kanssa tekemisissä ollessa kannattaa pitää erityisen tarkasti huolta yksityisyydestään ja turvallisuudestaan.

Lisää aiheesta:

- <https://www.adopted.com/>
- <https://www.mixcloud.com/Adoptoidunaani/adoptoidun-ääni-jakso-g-geenitutkimus/>
- https://interpedia.fi/blog_post/sosiaalinen-media-ja-adoptoidun-juurien-etsinta/
- <https://www.facebook.com/groups/FinlandDNA/>
- <https://adoptiooperheet.fi/tietoa/juuret>

ETSINNÄN VAIHEET

1. Taustatiedot ja valmistautuminen

Vaihe 1

Valmistautuminen ja taustatietojen selvittäminen

Etsintäprosessin aikana voi tulla eteen monenlaisia tilanteita, joihin on hyvä koittaa varautua jo etukäteen. Etsinnän tulokset tai omat tunteet saattavat yllättää. Joistain maista kansainvälisesti adoptoiduille etsinnän todennäköinen tulos on se, ettei biologisen alkuperän jäljittäminen onnistu. On valitettavasti myös aina mahdollista, että syntymävanhemmat ovat ehtineet menehtyä tai että he eivät nykyisessä elämäntilanteessaan koe pystyvänsä yhteydenpitoon. Joskus etsintä taas voi saada paremman lopun kuin osait odottaa.

Etukäteen ei voi tietää, millä tavalla etsimäsi ihminen tulee reagoimaan saatuaan tietää yhteydenotoksi ja odotuksistasi. Ensireaktio voi olla voimakas, ja pintaan saattaa nousta monenlaisia tunteita. Biologiset sukulaiset saattavat tarvita aikaa sulatella uutista.

Yhteydenotto tulee todennäköisesti etsimällesi ihmiselle yllätyksenä, eikä etukäteen voi aina tietää, mitä etsimäsi henkilöt sinusta tietävät. Monet biologiset sukulaisesi eivät välttämättä edes tiedä, että olet olemassa. Onkin tärkeää valmistautua tämän kaltaisiin tilanteisiin. On myös hyvä pitää mielessä, että ihmis-suhteita on mahdollista kehittää koko elämänsä ajan.

Henkinen tuki on etsintäprosessissa arvokasta. Mieti, kuka perheenjäsen, ystävä tai vertainen voi olla mukana tukemassa sinua. Esimerkiksi Adoptioperheet ry:n mentoritoiminta välittää vertaismentoreita, joilta voi saada henkistä tukea juurien etsintään – vaikkapa ensimmäisen kirjeen kirjoittamiseen biologiselle sukulaiselle. Usein juurien etsijä kaipaa tukihenkilöä, joka auttaisi etsimisessä ja jonka kanssa voisi käydä viranomaisten luona sekä jakaa ajatuksia ja tuntemuksia.

Taustatietojen selvittämiseksi juuriaan etsivän kannattaa kääntyä aluksi adoptiovanhempiansa puo-

leen, jos se on mahdollista. Kysy, mitä kaikkea he tietävät ja millaisia adoptiotasi koskevia asiakirjoja heillä on. Jos vanhempasi ovat menehtyneet tai tietojen saaminen heiltä ei ole mahdollista, voit kääntyä tietojen löytämiseksi muiden sukulaistesi tai perhetuttavien puoleen. Esimerkiksi valokuvat tai tieto siitä, oletko asunut lastenkodissa tai sijaisvanhempien luona ennen adoptiota, voivat olla etsinnässä suureksi hyödyksi.

2. Adoptioasiakirjat

Vaihe 2

Adoptioasiakirjat

Adoptioasiakirjat kotimaan adoptiossa

Pelastakaa Lapset ry

Voit olla yhteydessä Pelastakaa Lapset ry:n sosiaalityöntekijöihin puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Kaikilla adoptoiduilla on adoptiolain mukaan oikeus adoptioneuvontaan. Adoptoituna sinulla on siis oikeus saada apua ja tukea adoptioon liittyvissä kysymyksissä sekä tutustua niihin asiakirjoihin, jotka koskevat sinua ja adoptiotasi.

Varaa aika sosiaalityöntekijälle, jonka kanssa voit rauhassa tutustua adoptioasiakirjoihisi, saada niistä kopiot ja keskustella adoptiosta. Samalla voit puhua odotuksistasi, huolenaiheistasi, nykyisestä elämäntilanteestasi ja mahdollisista ajatuksista ja tunteista, joita tapaaminen ja adoptiosi sinussa herättää. Adoptioneuvonta on maksutonta sosiaalipalvelua.

Tarvittaessa voit tavata sosiaalityöntekijän useita kertoja. Hän voi auttaa sinua, jos toivot saavasi yhteyden biologiseen sukuusi, tai ohjata sinut eteenpäin, jos kaipaat lisää tukea. Sosiaalityöntekijä voi myös toimia tukihenkilönä siinä vaiheessa, kun työstät jo saamiasi taustatietoja. Jos et jostain syystä pääse itse adoptiotuomioon, voit pyytää sosiaalityöntekijää lähettämään adoptioasiakirjat postitse.

Adoptioasiakirjoja säilytetään arkistossa vähintään 100 vuotta.

Kunnallinen sosiaalitoimi

Adoption on voinut hoitaa myös syntymäkuntasi sosiaalitoimi. Pelastakaa Lapset ja kunnat antavat adoptioneuvontaa, myös adoption jälkeen. Tutustu syntymäkuntasi sosiaalitoimen palveluihin ja ota heihin yhteyttä puhelimitse tai sähköpostilla. Adoptioneuvonta toimii samalla tavalla kuin Pelastakaa Lapset -järjestölläkin.

Adoptioasiakirjat kansainvälisessä adoptiossa

Jos Suomen adoptiopalvelunantajilla ei ole adoptiotasi koskevia asiakirjoja tai adoptiosi on ollut yksityinen, tietoa saattaa olla vaikea saada. Palvelunantajien tiedot saattavat olla rajalliset, eikä synnyinmaasta välttämättä ole saatavissa enempää tietoa. Adoptiotasi koskevia virallisia asiakirjoja ei myöskään välttämättä ole tallennettu syntymämaassasi. Toisaalta joskus tietoa voi olla saatavilla hyvinkin paljon. Tilanne vaihtelee maasta ja adoptiokontaktista toiseen.

Asiakirjojen tilaaminen syntymämaasta ja niiden käännettäminen voi kestää ja aiheuttaa kustannuksia. Kulut eivät valitettavasti kuulu maksuttoman jälkipalvelun piiriin, vaan ne on maksettava itse. Voit kuitenkin olla yhteydessä kotikuntasi sosiaalitoimeen ja kysyä mahdollisuutta maksusitoumukseen kulujen kattamiseksi.

Ota yhteyttä adoptiostasi vastanneeseen adoptiopalvelunantajaan (joko Pelastakaa Lapset ry, Interpedia ry tai Helsingin kaupungin adoptiopalvelu) ja varaa aika sosiaalityöntekijälle. Tapaamisen aikana voitte yhdessä käydä läpi asiakirjojasi ja keskustella mahdollisista toiveista ja odotuksista sekä adoptioon tai juurien etsintään liittyvistä ajatuksista ja tunteista. Sosiaalityöntekijä pystyy yleensä antamaan arvokkaita neuvoja ja auttamaan sinua prosessissa eteenpäin.

Suomalaisilla adoptioviranomaisilla on yhteyksiä syntymämaasi viranomaisiin. Lisäksi heillä on paljon kokemusta ja ajantasaista tietoa adoptioyhteistyöstä, vaikkapa alkuperämaassa laadittujen asiakirjojen tulkitsemisesta sekä siitä, miten syntymämaasi adoptioprosessit ovat kehittyneet ajan kuluessa. Adoptiopalvelunantajat edustavat sinua syntymämaan viranomaisten suuntaan sekä ovat vastuussa yhteydenpidosta viranomaisiin ja lastenkoteihin.

Jos haluat ottaa yhteyttä syntymämaasi adoptioviranomaisiin tai lastenkotiin, ole siis ensin yhteydessä adoptiostasi hoitaneeseen tahoon Suomessa. Vierailu lastenkodissa tai adoptioviranomaisen toimistolla saattaa vaatia vierailuluvan. Adoptiopalvelu ottaa yhteyttä näihin tahoihin etukäteen, jotta tapaaminen voidaan järjestää. Myös syntymävaltion adoptioviranomaiset saattavat vaatia, että adoptiosta tiedustelevia tai juurimatkaa suunnittelevia edustaa jokin heidän nykyisistä adoptioyhteistyöjärjestöistään Suomessa. Juurimatkan voi toki järjestää itsekkin, mutta palvelunantajaan kannattaa olla yhteydessä neuvojen ja vinkkien saamiseksi.

Adoptiolainsäädäntö vaihtelee maittain. Tietojen saamisen mahdollisuuksia eivät siis määrää ainoastaan Suomen adoptiolaki vaan myös syntymävaltion adoptiolainsäädäntö ja säännökset. Syntymämaassasi saatetaan noudattaa esimerkiksi adoptioon liittyviä tiedusteluja koskevia ikärajoja.

Suomalaiset adoptiopalvelunantajat ovat etsintäprosessissa yhteydessä syntymävaltiosi adoptioviranomaisiin. Nämä viranomaiset taas voivat tarjota psykososiaalista tukea etsimillesi henkilöille, joissa prosessi saattaa herättää monenlaisia tunteita ja ajatuksia. Tuen saatavuus on tosin maa- ja adoptiokontaktikohtaista. Tämä on kuitenkin yksi hyvä lisäperuste etsiä juuria viranomaisten välityksellä.

Jos adoptiosi on vahvistettu Suomessa, siihen liittyviä asiakirjoja voi pyytää käräjäoikeudesta. Voit lukea tästä lisää sivulta 23.

Ennen vuotta 1985 moni kansainvälinen adoptio

tapahtui yksityisesti, eli adoptioviranomainen ei toiminut palvelunantajana. Tämä voi joissain tapauksissa tarkoittaa, että adoptioviranomaisilla ei ole lainkaan adoptiostasi koskevia asiakirjoja. Silloin on tärkeää, että käännyt vanhempiesi ja syntymämaasi viranomaisten puoleen. Tämä ei tosin koske kaikkia yksityisiä adoptioita, joten tarkista asia aina ensin kotikunnaltasi, Pelastakaa Lapset ry:ltä, Interpedialta tai Helsingin kaupungin adoptioyksiköstä. On mahdollista, että heiltä löytyy adoptioosi liittyviä dokumentteja.

Mitä adoptio-asiakirjoissani lukee?

Kotimaan adoptio

Jos sinut on adoptoitu Suomen sisällä, adoptioasiakirjoistasi käyvät ilmi ainakin biologisen äitisi nimi ja henkilötunnus. Isästä, isovanhemmista, vanhempiesi sisaruksista tai mahdollisista ennen sinua syntyneistä biologisista sisaruksistasi saattaa myös löytyä merkin-töjä. Adoptioasiakirjoissa saatetaan joskus kertoa myös biologisten vanhempiesi ammatti, koulutus, kotikunta, silloinen osoite sekä adoptiopäätökseen johtaneet syyt. On hyvä huomata, että myös kotimaan adoptioissa tietojen kirjaamisen käytännöt ovat olleet eri vuosikymmeninä ja eri kunnissa vaihtelevia.

Tarkista asiakirjoista, onko isyyttä vahvistettu. Jos on, biologista isää on helpompi lähteä tavoittelemaan, ja hän tietää varmuudella lapsesta. Jos isyyttä ei ole vahvistettu, asiakirjoissa saattaa olla vain maininta nimestä tai kuvaus henkilön ulkonäöstä. Isän henkilöllisyys ei välttämättä siis ole varmasti selvillä, eikä biologinen isä välttämättä tiedä lapsen olemassaolosta.

Aiemmin adoptioviranomaiset eivät aina ole pitäneet kaikkien tietojen luovuttamista hakijalle luvallisenä (esimerkiksi suojellakseen syntymävanhempia). Jos olet vierailut sosiaalityöntekijän luona aiemmin, osa adoptioasiakirjojesi teksteistä on ehkä ollut sensuroitua, tai olet saanut kuulla, ettei sinulla ole oikeutta tietää esimerkiksi biologisen isäsi henkilöllisyyttä. Tämä johtuu aiemmista säännöksistä, jotka eivät ole enää voimassa. Jos olet yhä vailla tietoja taustastasi, ota

uudestaan yhteyttä adoptioviranomaiseen saadaksesi toivomasi tiedot.

Suomessakin on tehty menneinä vuosikymmeninä adoptioita yksityisesti, ohi virallisen järjestelmän. Tällöin adoptioon liittyviä asiakirjoja ei välttämättä löydy. Joissain harvinaisissa tapauksissa asiakirjoja on myös väärennetty, mikä voi vaikeuttaa etsimistä.

Kansainvälinen adoptio

Jos sinut on adoptoitu kansainvälisesti, asiakirjojen sisältö riippuu syntymämaasi ja adoptiokontaktin käytännöistä. Eri maissa ja eri vuosikymmenillä ajatukset siitä, mitä ja miten paljon faktoja kirjataan, ovat voineet vaihdella paljon. Yhden maan sisälläkin voi olla suuria eroja kirjatun tiedon määrässä ja laadussa.

Joskus tiedot voivat olla ristiriitaisia, kuulopuheisiin perustuneita tai jopa täysin virheellisiä. Tarkoituksena on voinut olla esimerkiksi suojella avioliiton ulkopuolella lapsen saanutta syntymä-äitiä myöhemmiltä seurauksilta. Useita vuosikymmeniä sitten on saatettu myös ajatella, että epämieluisien tietojen pimittäminen suojaaa adoptoitua mielipahalta.

Asiakirjojen ja tietojen saaminen alaikäisenä

Adoptoidulla on oikeus pyytää taustatietojaan adoptioviranomaisilta iästä riippumatta. **Joskus kuulee sanottavan, että adoptoidun tulee olla täysi-ikäinen saadakseen tietoa juuristaan. Tämä tieto ei pidä paikkaansa.**

Alaikäinen voi hyvin olla yhteydessä sosiaalityöntekijään yhdessä adoptiovanhempiansa kanssa. Useimmat adoptiovanhemmat ymmärtävät lapsensa tiedontarvetta ja haluavat olla tukena etsinnässä. Jos vanhempasi eivät jostain syystä suhtaudu juurien etsimiseen myötämielellisesti, sosiaalityöntekijä opastaa heitä tiedon ja avoimuuden tärkeydestä.

Vaikka adoptiovanhemmat vastustaisivat tietojen antamista, sinulla on joka tapauksessa oikeus palveluun ja tietoon juuristasi myös alaikäisenä. On kuitenkin sosiaalityöntekijän vastuulla arvioida, millaisia tietoja sinulle luovutetaan. Alaikäiselle luovutettavan tiedon tulee olla ”lapsen eduksi”, eikä annettava tieto saa olla sinulle vahingollista.

Kokemuskirjoitus:

Kaikkeen kannattaa varautua

”Tapasin äitini yhteensä noin viisi kertaa. Koin, ettei suhteemme lämmennyt tai edennyt”, kirjoittaa kotimaasta adoptoitu Pia (nimi muutettu). Pia päätti jatkaa omaa elämäänsä ja lopettaa yhteydenpidon biologisen äitinsä kanssa. Hän ymmärtää nykyään paremmin, miksi kaikki adoptoidut eivät halua etsiä juuriaan.

Olen ”aina” tiennyt olevani adoptoitu. En ihan tarkkaan muista, milloin vanhempani asian kertoivat ja kuinka. Muistan kuitenkin tiedostaneeni jo lapsena adoptiotaustan vahvasti, mikä loi minulle voimakkaan ulkopuolisuuden tunteen. Muistan myös, että ala-asteella minua kiusattiin ja haukuttiin otolapiseksi. Jostain syystä häpesin kovasti taustaani. En voinut samaistua kehenkään tai jakaa asiaa muiden kanssa.

Vanhempani, etenkin äitini, kannustivat minua ottamaan yhteyttä biologiseen äitiini, kun olin teini-ikässä. Itsetuntoni oli heikko, ja podin identiteettikriisiä. Kun vihdoinkin 21-vuotiaana muutin Helsinkiin, otin yhteyttä biologiseen äitiini. Hän ei ollut tuossa vaiheessa hevin kiinnostunut minusta.

Uudemman kerran vierailin Pelastuskeskuksen Lapset ry:n toimistolla kolmekymppisenä, kun asuin jo Hollannissa ja olin saanut kaksi tyttäretä. Sain kuulla, että biologinen täti oli kiinnostunut tapaamisesta.

En muista saaneeni järjestöltä kummoistakaan tukea, mutta en toisaalta osaa sanoa, kaipasinko edes sitä. Olinhan ensimmäistä kertaa todella onnellinen – olin tullut äidiksi, ja minulla oli kaksi omaa lasta.

Uteliaisuus sai etsimään juuria

Halusin tietää taustastani lisää. Ennen kuin tapasin äitini, tapasin tätini muutamaan otteeseen. Olin utelias ja halusin koota palapelin, josta puuttui osia. Samalla olin realistinen enkä odottanut asioiden yks kaks loksahtavan kohdilleen.

Kun biologinen tätini kuoli äkillisesti, tapasin vihdoinkin äitini. Välillemme ei kuitenkaan ole syntynyt ystävyyttä eikä äiti–tytär-suhdetta. Biologinen äitini oli 20-vuotias, kun synnyin. 20 vuotta myöhemmin hän synnytti toisen tyttären, jonka hän kasvatti yksin ja jolle hän ei ollut kertonut minusta lainkaan. Olin siis suuri salaisuus, ja olemassaoloni oli luultavimmin shokki siskolleni. Hän sai tietää minusta vasta, kun sukulainen oli painostanut äitiäni kertomaan asiasta.

Tapasin äitini yhteensä noin viisi kertaa. Koin, ettei suhteemme lämmennyt tai edennyt. Minua suretti, ettei häntä kiinnostanut tavata tyttäriäni. Yhteydenpito ja aloitteenteko oli yksipuolista eli minusta lähtöisin.

Kun tiedustelin biologisesta isästäni, äitini vai-

keni kuin muuri, ja suhteemme tuli tavallaan siinä vaiheessa tiensä päähän. En halunnut tulla enää torjutuksi ja pahoittaa mieltäni.

Jatkamme omilla tahoillamme

Minulla on siskoni yhteystiedot. Kun vuosia sitten lähes-tyin häntä, hän vastasi vain, ettei ole vielä valmis tapamaan minua.

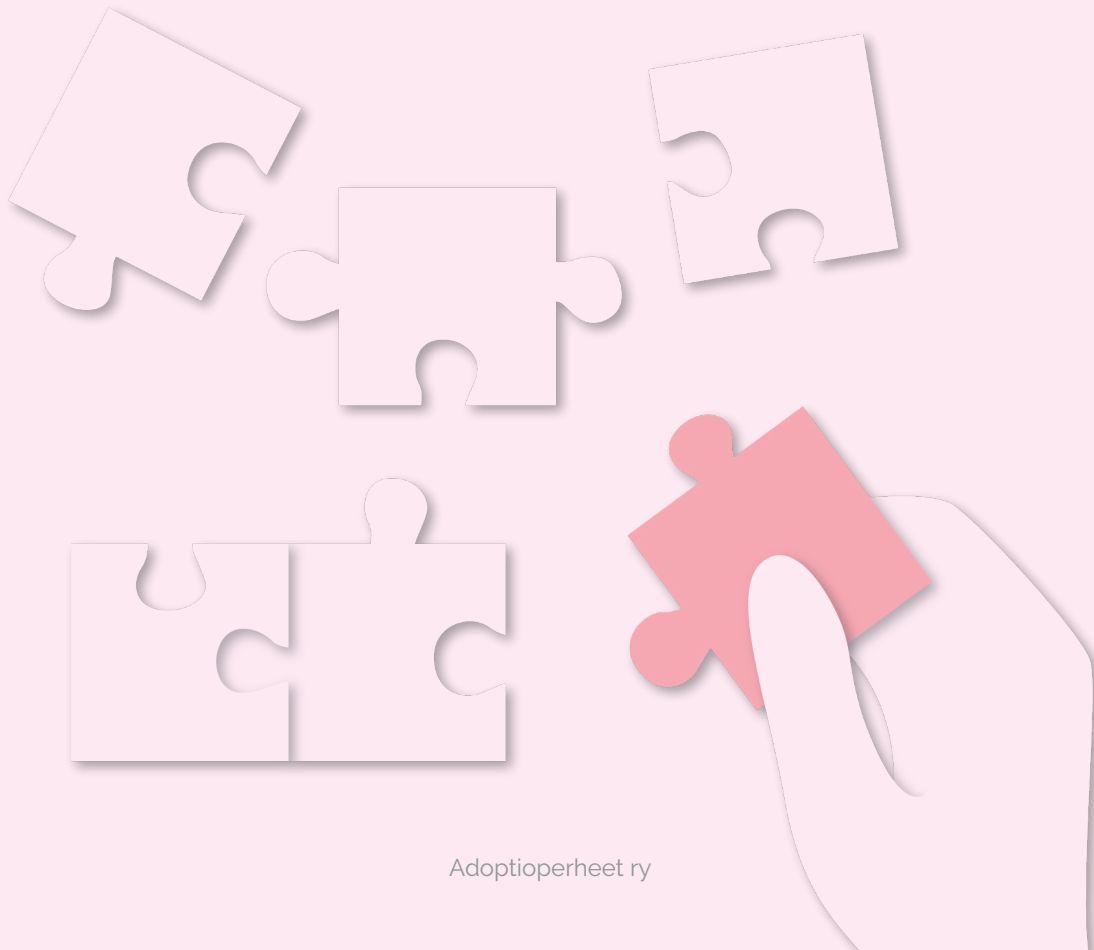
Ymmärrän kaikkia osapuolia, enkä halua olla katkera tai katkeroitua. Jatkamme kaikki elämää omilla tahoillamme.

Olin joskus jyrkästi sitä mieltä, että ainoa oikea tapa on selvittää taustansa. Jokaisella on siihen oikeus. Minulla olisi periaatteessa myös oikeus tietää, kuka on biologinen isäni. Mutta asiat eivät mene aina kuten Strömsössä, ja jos lähtee etsintäprosessiin, se on hyvä ottaa huomioon.

Veljelläni, joka on myös adoptoitu, ei ole mielenkiintoa ottaa selvää omasta taustastaan. Ymmärrän häntä nykyään paremmin, ja kunnioitan hänen valintaansa täysin.

Jos prosessiin lähtee, varmasti auttaa, jos oma elämäntilanne on seesteinen. Tukena olisi hyvä olla ystäviä ja perhettä, ja kaikkeen kannattaa varautua.

Pia (nimi muutettu)

3. Etsiminen

Vaihe 3

Etsiminen

Mitä juurien etsinnässä pitää ottaa huomioon?

Adoptioprosessin aikana tuleville adoptiovanhemmille korostetaan avoimuuden tärkeyttä. Lapsen tulisi alusta alkaen saada tietää olevansa adoptoitu, ja asiasta on voitava keskustella perheessä avoimesti. Adoptiosta ja lapsen taustasta ei saa muodostua tabua, ja vastuun tästä kantavat adoptiovanhemmat.

Jos lapsen adoptiotausta on luonteva osa perheen elämää ja siitä puhutaan avoimesti arjessa, on lapsen helpompi nostaa itsekin aihe esille. Vanhemman on kuitenkin hyvä olla tuntosarvet pystyssä, kuulostella lapsen kiinnostusta taustaansa kohtaan ja heittää välillä ilmaan adoptioon liittyviä keskustelunavauksia tai "täkyjä", joihin lapsen on halutessaan helppo tarttua. Ei kannata vain odottaa, että lapsi itse tekee aloitteen, koska kynnyks siihen voi olla korkea.

Jos lapsi ilmaisee, ettei halua keskustella taustastaan, aiheita ei kuitenkaan tule tyrkyttää. Kiinnostuksen voimakkuus on yksilöllistä, samoin sen heräämisen ajankohta. Jollekin asia on tärkeä leikki-ikäisestä lähtien, kun taas joku toinen voi kiinnostua taustastaan vasta keski-ikässä. Adoptoidulla onkin oltava oikeus

päättää itse, kuinka paljon haluaa pohtia taustaansa.

Sama valinnanvapaus pätee etsintäprosessiin. Taustan selvittämisen ja juurien etsimisen voi keskeyttää tai lopettaa missä vaiheessa tahansa. On erittäin tavallista, että aloittaminen tuntuu hyvältä ajatukselta, mutta sitten prosessia ei haluakaan jatkaa. Usein painetta jatkamiseen tulee ulkopuolelta, esimerkiksi omilta läheisiltä. Päätöksen tulee kuitenkin olla adoptoidun oma: aina voi ottaa vuosienkin aikalisän tai lopettaa etsinnät kokonaan.

Joskus etsintää tehdään toisin päin. Syntymäsukulaiset voivat löytää adoptoidun ja ehdottaa yhteydenpitoa. Silloinkin pätevät samat säännöt: yhteydenottoon ei ole pakko vastata tai voi ilmoittaa tarvitsevansa miettimisaikaa. On tärkeää, ettei pakota itseään sellaiseen, mihin ei ole valmis.

Moni adoptoitu aloittaa etsimisen vasta adoptiovanhempiansa kuoltua, mutta näin ei tarvitsisi olla. Useimmat adoptiovanhemmat suhtautuvat ymmärtäväisesti uteliaisuuteen tai vakavampaankin tiedontarpeeseen ja haluavat olla tukena etsinnässä. Usein adoptiovanhempi haluaa myös tavata lapsensa biologista sukua, jos siihen annetaan mahdollisuus.

Syntymäsukulaiset voivat löytää adoptoidun ja ehdottaa yhteydenpitoa. Silloin pätevät samat säännöt: yhteydenottoon ei ole pakko vastata tai voi ilmoittaa tarvitsevansa miettimisaikaa.

Etsiminen kotimaassa

Kun lähdet etsimään biologisia vanhempiasi, olet toivon mukaan jo saanut tietää asiakirjoista biologisen äitisi nimen ja mahdollisesti myös sosiaaliturvatunnuksen. Jos et halua, että adoptioneuvonnan sosiaalityöntekijä avustaa sinua prosessissa, voit aloittaa etsinnän myös itsenäisesti. Seuraavat etsintäkeinot voivat auttaa sinua eteenpäin.

Soita maistraattiin

Kerro tilanteestasi – henkilökunta on yleensä ystävällistä ja avuliasta. Maistraatti saattaa ennen yhteystietojen antamista pyytää kopiota esimerkiksi adoption vahvistamispäätöksestä tai asiakirjasta, josta käy ilmi biologisen äitisi nimi.

Joskus eteen voi tulla sukututkimuskielto tai turvakielto, joka estää etsimäsi henkilön tietojen luovuttamisen eteenpäin. Tällaisissa tilanteissa voit yrittää sopia maistraatin kanssa, että he olisivat yhteydessä etsimääsi henkilöön ja siten veisivät asiaa eteenpäin. Voit myös kirjoittaa henkilökohtaisen kirjeen ja pyytää maistraattia lähettämään sen etsimällesi henkilölle. Anna maistraatille myös omat yhteystietosi. Lue lisää: <https://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/tietopalvelut/Osoitepalvelu/>

Hyödynnä numero- ja osoitepalveluja

Monien numero- ja osoitepalvelujen kautta voit hakea yhteystietoja myös netissä. Hakemallasi henkilöllä voi kuitenkin olla salaiset tiedot tai salainen numero. Osoitetietojen saamiseksi kannattaa soittaa numeropalveluun, jotta he voivat tarkistaa tiedot väestörekisteristä. Kokeile: fonecta.fi/ tai vrk.fi/osoitepalvelu

Kysy väestörekisterikeskuksesta

Kerro tilanteestasi – henkilökunta on yleensä ystävällistä ja avuliasta. Henkilökunta saattaa ennen yhteystietojen antamista pyytää kopiota esimerkiksi adoption vahvistamispäätöksestä tai asiakirjasta, josta käy ilmi biologisen äitisi nimi. Lisätietoja: vrk.fi.

Tutki kirkonkirjoja

Ota yhteyttä sen seurakunnan kirkkoherranvirastoon, jonka alueella tiedät biologisen äitisi syntyneen tai asuneen tai jonka alueella itse synnyit. Jos sinulle vastataan, että pyytämäsi tietoja ei voida luovuttaa, voit pyytää kirkkoherranviraston henkilökuntaa ottamaan yhteyttä etsimääsi henkilöön ja kertomaan, että yrität

tavoitella häntä. Voit myös kirjoittaa kirjeen, jonka seurakunta voi lähettää eteenpäin etsimällesi henkilölle. Muista samalla jättää omat yhteystietosi seurakunnalle.

Google ja sosiaalinen media

Kirjoita Facebookin hakukenttään biologisen äitisi nimi tai kokeile jotakuta, jolla saattaisi olla hänen kaverilistallaan. Voit hakea Facebookista myös muita sukulaisia. Etsi myös Twitterin ja Instagramin kautta. Jo etsimäsi henkilön nimellä googlaaminen voi tuoda tuloksia. Jos etsimäsi henkilö löytyy somen välityksellä, yhteyden ottaminen kirjeellä saattaa silti olla hänelle helpommin sulatettava ja neutraalimpi tapa. Lue lisää yhteydenotosta sivulta 26 ja Facebook-ryhmistä sivulta 23.

Voit myös liittyä Facebookissa sukututkimusryhmiin tai ryhmiin, joissa etsitään kadonneita sukulaisia. Ryhmäläisillä on joskus paljonkin vinkkejä ja käytännön kokemuksia jaettavana.

Sosiaalisessa mediassa etsitään välillä biologisia sukulaisia huomattavan paljon tietoja sisältävien etsintäkuulutusten avulla. Huomaathan, että henkilön etsintäkuuluttamiseen sosiaalisen median kanavissa tai perinteisessä mediassa voi liittyä erilaisia eettisiä ongelmia.

Omatoiminen etsintä paikan päällä

Joskus tietoa on saatavilla valitettavan niukalti. Yksi vaihtoehto on silloin vieraila syntymäkunnassasi tai kunnassa, jossa tiedät biologisen äitisi asuneen, ja kysellä sieltä sun täältä.

Huom! Väestörekisterikeskus ja maistraatit yhdistyvät Digi- ja väestötietovirastoksi vuoden 2020 alusta.

Etsiminen ulkomailla

Monet ulkomaiset adoptioviranomaiset ja lastenkodit ovat toivoneet, että heihin oltaisiin yhteydessä Suomen adoptioviranomaisten kautta. Onkin suositeltavaa olla yhteydessä täkäläisiin adoptioviranomaisiin, jotka voivat auttaa eteenpäin etsintäprosessissa ja mahdollisessa yhteydenotossa biologisiin sukulaisiisi.

Helsingin kaupungin adoptiotyöryhmä

Helsingin kaupungin adoptiotyöryhmä tarjoaa sekä adoptioneuvontaa että jälkipalvelua sen kautta adoptoiduille.

Interpedian jälkipalvelu

Interpedian jälkipalvelu tarjoaa järjestön kautta adoptoiduille adoptiolain mukaista apua ja tukea yhteydenotoissa adoptoidun synnyinmaahan. Interpedia auttaa, kun adoptoidut ja heidän huoltajansa haluavat keskustella adoptoidun taustasta tai tarvitsevat apua taustan selvittämisessä tai juurimatkan järjestelyissä. Järjestö voi myös auttaa adoptoidun kansalaisuuteen liittyvien kysymysten kanssa.

Työtä ohjaa vaitiolovelvollisuus, joten taustaan ja asiakirjoihin liittyvistä henkilökohtaisista asioista kes-

kustellaan toimistotapaamisissa, joissa voidaan varmistua asiakkaan henkilöllisyydestä. Puhelimitse ja sähköpostitse palvelunantaja voi kertoa yleisesti jälkipalvelusta ja sopia tapaamisista.

Pelastakaa Lapset ry:n adoptioneuvonta ja jälkipalvelu

Pelastakaa Lapset antaa järjestön kautta adoptoiduille adoptioneuvontaa sekä kansainvälisiä jälkipalveluita. Tapaamisissa voidaan keskustella esimerkiksi adoptioon johtaneista vaiheista, tutustua adoptioasiakirjoihin, miettiä juurten merkitystä ja geneettistä alkuperää.

Sosiaalityöntekijä tai kansainvälisen adoptiopalvelun työntekijä auttavat yhteyden saamisessa biologisiin sukulaisiin asiakkaan niin toivoessa, ja he tarjoavat prosessissa tukea ja neuvoja. Tapaamiset rakennetaan asiakkaan omien toiveiden ja tarpeiden perusteella, ja niitä järjestetään tarpeen mukaan yksi tai useampi.

Syntymämaassasi sijaitseva Suomen suurlähetystö

Selitä tilanteesi ja pyydä apua asiassa.

Syntymämaasi suurlähetystö/konsulaatti Suomessa

Selitä tilanteesi ja pyydä apua asiassa.

Lastenkoti tai sijaisperhe, jossa asuit ennen adoptiota

Jos sinulla on tiedossasi lastenkotisi tai sijaisperheesi nimi, voit pyytää suurlähetystöstä apua niiden jäljittämiseen tai etsiä yhteystietoja internetin hakukoneiden avulla. Lastenkoteihin ja sijaisperheisiin tulee kuitenkin aina ensisijaisesti olla yhteydessä adoptioviranomaisten ja jälkipalveluyksiköiden kautta.

Sosiaalinen media ja Google

Hae erilaisia synnyinmaastasi adoptoitujen omia ryhmiä Facebookista tai etsi Googlen avulla synnyinmaastasi adoptoitujen yhdistyksiä. Ruotsissa toimii enemmän ryhmiä kuin Suomessa, ja myös kansainvälisiä ryhmiä on olemassa. Voit yrittää etsiä ihmisiä, jotka on adoptoitu samasta maasta kuin sinä. Heillä saattaa olla arvokkaita kokemuksia ja vinkkejä, ja joku voi olla halukas etsimään juuriaan yhdessä sinun kanssasi.

Adoptioerheet ry:llä on kaksi aikuisten adoptoitujen Facebook-ryhmää: Aikuiset adoptoidut ja Adopterade i Finland/ Adoptoidut Suomessa. Jälkimmäinen ryhmä on salainen ja vaatii ylläpitäjän kutsun: jos haluat liittyä siihen, voit olla yhteydessä yhdistyksen suunnittelija Minna Vihavaiseen. Lisäksi Adoptioerheet ry järjestää vertaismentorointia, jonka kautta on myös mahdollista saada tukea juurien etsintään.

Voit myös liittyä Facebookissa sukututkimusryhmiin tai ryhmiin, joissa etsitään kadonneita sukulaisia. Ryhmäläisillä on joskus paljonkin vinkkejä ja käytännön kokemuksia jaettavana.

Voit myös etsiä biologista sukua suoraan sosiaalisen median kautta, jos tiedossasi on sukulaistesi nimiä. Kokeile etsiä Facebookin, Twitterin ja Instagramin kautta. Myös etsimäsi henkilön nimellä googlaaminen voi tuoda tuloksia.

Tuomioistuin

Jos adoptio on vahvistettu synnyinmaassasi ja tiedät sen vahvistaneen tuomioistuimen, voit pyytää sieltä oikeudenkäyntiasiakirjoja nähtäväksesi. Tästä reitistä voi olla apua etenkin adoptioissa, joita ei ole tehty suomalaisen palvelunantajan välityksellä.

Osa kansainvälisen adoption lähtömaiden tuomioistuimista on siirtänyt viime vuosina myös takautuvasti tietoa verkkopalveluihinsa. Itse asiakirjoja verkossa ei näe, mutta lisätietoa voi löytyä hetkessä. Kun syötät tuomioistuimen nettisivun hakukoneeseen esimerkiksi adoptiovanhempasi nimen tai sen osan ja käsittelyvuoden, saatat löytää asiakirjosi diaarinumeron ja muita tietoja, kuten tuomarin nimen. Nämä

tiedot voivat auttaa sinua eteenpäin.

Kannattaa huomioda, että suomalaisia nimiä sähköiseen järjestelmään siirrettäessä on saattanut syntyä kirjoitusvirheitä. Siksi voi olla hyvä kokeilla eri osia nimistä koko etu- ja sukunimen sijaan.

Tuomioistuinten verkkopalveluiden hyödynnettävyyksissä on suuria eroja: joillakin online-palvelua ei ole lainkaan, toisilla on tiedot vain pari vuotta taaksepäin, mutta jotkut ovat syöttäneet järjestelmään tietoja hyvinkin pitkältä ajalta.

Jos adoptiosi on vahvistettu Suomessa, saat oikeudenkäyntiasiakirjat nähtäväksesi adoptiovanhempien silloisen asuinpaikan kärjääoikeudesta.

Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa (370/2007) määrittää, että oikeudenkäyntiasiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Asiakirja on kuitenkin pidettävä salassa siltä osin kuin se sisältää "arkaluonteisia tietoja henkilön yksityiselämään, terveydentilaan, vammaisuuteen tai sosiaalihuoltoon liittyvistä seikoista". Tällaisia ovat esimerkiksi synnyinmaasi sosiaalitoimen lausunnot tai biologiseen perheeseen liittyvät arkaluonteiset tiedot, joita on mahdollisesti toimitettu kärjääoikeuteen päätöksenteon tueksi. Salassapitoaika on 60 vuotta.

Asiakirjoja pyytäessäsi sinun kannattaa varmistaa, että saat nähtäväksesi myös kaikki liitteet ja mahdolliset salassa pidettävät osiot. Salassa pidettävät asiakirjat saat osoittamalla olevasi asianosainen eli todistamalla henkilöllisyytesi.

Entä jos mitään ei löydy?

Toiveet syntymäsuvun löytymisestä eivät valitettavasti aina toteudu pitkienkään etsintöjen jälkeen. Tällöin on tärkeää pysähtyä tuloksettoman etsinnän aiheuttamien tunteiden äärelle ja saada ulkopuolista tukea joko läheisiltä tai ammattilaisilta. Aihetta käsitellään psykoterapeutti **Joona Mikkolan** haastattelussa sivulla 30.

TIESITKÖ?

Kansainvälisten, Suomessa vahvistettujen adoptioiden kohdalla on mahdollista, että etenkin synnyinmaasi kielellä kirjoitetut arkaluonteisetkin asiakirjat on jätetty julkisiksi julkisuusperiaatteeseen vedoten. Asiaan voi hakea muutosta myös jälkikäteen; kysy lisätietoa käräjäoikeudesta.

Kokemuskirjoitus:

Minun on hyvä juuri näin

Kolmekymppinen **Cruz** ei ole toistaiseksi halunnut lähteä etsimään biologista perhettään. Mahdolliset pettymykset askarruttavat, ja tällä hetkellä Cruzista tuntuu paremmalta elää omaa arkeaan rakkaiden kanssa.

Olen syntynyt toukokuussa 1986 Guatemalan Finca la Perlassa. Perheeseen kuului äiti, isä ja muutama sisarus. Sairastuin perheessä eläessäni niin vakavasti, että minun piti saada lääkärin hoitoa. Biologisilla vanhemmillani ei ollut varaa lääkäriin, joten he kääntyivät erään **Bobby**-nimisen perhetuttavan puoleen ja kysyivät häneltä apua.

Bobby ja hänen vaimonsa johtivat lastenkotia. Bobby lupasi järjestää minulle tarvitsemani hoidon ja vastata kustannuksista sillä ehdolla, että vanhempani luovuttaisivat minut lastenkodille. Saisin siellä uuden alun elämälle. Sanottu ja tehty, pääsin lastenkotiin.

Bobby ja hänen vaimonsa lastenkotitoiminta perustui siihen, että lapset saataisiin toimitettua edelleen maailmalle adoptioperheisiin. Syksyllä 1991 minut adoptoitiin Suomeen Interpedian kautta. Viiden ja puolen vuoden ikäisenä ei ollut helppoa tulla Suomeen. En osannut kieltä, ja kulttuuri oli aivan toisenlainen.

En ollut kasvanut ihan helpoimmissa oloissa, kun ottaa huomioon, mitä kaikkea olin kokenut. Peruskoulussa oli hankalaa, ja minun piti opetella vieras kieli, mitä lukihäiriö vai-

keutti entisestään. Koska olin erilainen - mustahiuksinen, toisenvärinen ja aluksi erikielinen - minusta tuli helposti kiusaamisen kohde.

Omalle polulle

Lapsuusaikanani aloin harrastaa eri urheilulajeja kuten jääkiekkoa, jalkapalloa, hiihtoa, yleisurheilua ja suunnistusta. Vähitellen yksi laji toisensa jälkeen jäi pois päiväjärjestyksestä, kunnes vain jääkiekko oli jäljellä. Ja se on pysynyt tähän päivään asti.

Peruskoulun päätyttyä aloitin urheiluopinnot Norrvallan kansanopistossa, josta sain myös liikunta-neuvojan tutkinnon. Tutkinnon jälkeen muutin Helsinkiin, jossa opiskelin liikunnanohjaajaksi Arcadassa. Noiden opintojen jälkeen rupesin työskentelemään kehitysvammaisten asumisyksikössä. Tuolloin aloitin

"Eniten päässäni pyörii ajatus siitä, elävätkö biologiset vanhempani vielä vai eivät."

lähihoitajaopinnot, ja suoritin tutkinnon syksyllä 2016, muutettuani takaisin kotipaikkakunnalleni.

Vaikka viihdyin hyvin Helsingissä, oli mukavaa palata kotiseudulleni. Nykyään työskentelen kotihoitossa ja elän elämäni perheeni kanssa. Minulla on kaksi upeaa lasta, tytär ja poika.

Vaikka olen Suomen kansalainen, suorittanut varusmiespalveluksen ja maksan veroja, on ihmisiä, jotka eivät pidä minua suomalaisena. Jotka aina näkevät minut ulkomaalaisena. Pääasia kuitenkin on, että läheiseni tuntevat samoin kuin minä - että olen aivan yhtä suomalainen kuin he.

Tietoisuutta ja pohdintaa alkuperästä

Minulta kysytään usein, mistä olen kotoisin tai muitanko jotain adoptiota edeltäviltä ajoilta, Guatemalasta. Tai tunnenko itseni suomalaiseksi. Minulla on aina hyvä vastaus näihin kysymyksiin.

Yhteen kysymykseen en tosin ole edelleenkään löytänyt hyvää vastausta, nimittäin siihen, kun ihmiset kysyvät: "Haluatko joskus palata takaisin näkemään, mistä olet tullut?" En tosiaan tiedä. Pelkään, että petyn ja muserrun.

Eniten päässäni pyörii ajatus siitä, elävätkö biologiset vanhempani vielä vai eivät. Tuskin elävät, sillä äitini oli adoptioni aikaan noin 35-vuotias ja isäni suunnilleen 45-vuotias. Toki on olemassa pieni mahdollisuus, että he olisivat elossa, mutta koska en enää osaa espanjaa enkä pärjäisi ilman tulkkia, tilanne tuntuu toivottomalta.

Vaikka biologiset vanhempani eivät eläisi, biologiset sisarukseni saattavat olla hengissä, mutta sekään ei ole kovin todennäköistä. Oma elämäni ja vanhempani ovat Suomessa, enkä halua pakottaa heitäkään kaivelemaan menneisyyttäni niin kauan kuin he elävät.

Ehkä jonakin päivänä. Ehkä silloin, kun vanhenen ja jos lapseni kysyvät: "Hei iskä, mistä sinä olet kotoisin, emmekö voisi mennä Guatemalaan?" Ehkä muutan mieleni siinä tilanteessa ja haluankin matkustaa sinne. Tutkimaan alkuperääni. Mutta nyt, tässä hetkessä, minun on hyvä juuri näin. Rakkaideni kanssa.

Vaihe 4

Yhteydenotto

Kuinka ottaa yhteyttä?

Jos etsintäsi tuottaa tuloksia ja olet ottamassa yhteyttä biologiseen sukulaiseesi ensimmäisen kerran, suositeltava tapa on tehdä se kirjeellä. Siinä voit kertoa itsestäsi ja elämästäsi sekä syyn, miksi haluat olla yhteydessä. Kirjeessä voit myös ilmoittaa, että otat yhteyttä uudelleen vaikkapa kuukauden päästä, ellei yhteydenottoosi siihen mennessä vastata.

Kotimaisessa adoptiossa sosiaalityöntekijä voi välittää kirjeesi perille. Kansainvälisessä adoptiossa voit olla yhteydessä palvelunantajaan ja pyytää heitä toimittamaan kirje eteenpäin. Jos et puhu biologisten sukulaistesi kanssa samaa kieltä, kirje kannattaa käännettää.

Vaikka onnistuisit löytämään etsimäsi henkilön sosiaalisen median kautta, kannattaa silti harkita yhteyden ottamista ensisijaisesti kirjeen välityksellä. Se on vastaanottajalle neutraalimpi ja sensitiivisempi tapa lähestyä.

Mahdollisia ongelmatilanteita

Yhteydenottosi voi aiheuttaa monenlaisia reaktioita. Sinut voidaan ottaa välittömästi ilomieliin vastaan biologiseen sukuusi, mutta myös vastakkainen ensireaktio on mahdollinen. On tärkeää, että kaikilla osapuolilla on riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia työstää asiaa ilman, että kukaan tuntee itseään painostetuksi.

Adoptio on saattanut olla vaikea ja traumaattinenkin tapahtuma syntymä-äitisi elämässä, ja on mahdollista ettei hänellä ole ollut mahdollisuutta käsitellä asiaa. Jos hän on ylipäättään saanut adoptioeuvontaa, on siitä kulunut jo pitkä aika. Hänelle on voitu antaa vaihtelevasti tietoa adoption jälkipalvelun käytännöistä. Yhteydenotto voi olla hänelle täysi yllätys, joka helposti nostaa pintaan monenlaisia muistoja ja tunteita. Biologisen vanhemman on hyvä käsitellä näitä tunteita rauhassa ennen yhteydenottoon vastaamista.

Siksi on mahdollista, että tulet torjutuksi tai sinulle ei vastata ensimmäisellä yrittämällä. Tämä voi tuntua

vaikealta, mutta toivoa ei kannata menettää. Anna biologisen vanhempasi tai muun sukulaisesi sulatella yhteydenottoa rauhassa. Jos hän toistuvasti ilmaisee, ettei halua pitää yhteyttä, on toivetta syytä kunnioittaa. Torjutuksi tuleminen voi aiheuttaa adoptoidulle valtavan pettymyksen ja herättää tunteita ja ajatuksia, joita on hyvä jakaa jonkun läheisen, ammattilaisen tai mentorin kanssa.

Kansainvälisissä adoptioissa voi olla jopa vahingollista ottaa suoraan yhteyttä biologiseen äitiisi. Kulttuurierojen takia voi esimerkiksi olla olemassa vaara, että hän joutuu sukunsa hyljeksimäksi, jos tieto adoptiosta tulee ilmi. Adoptiosi hoitaneella palvelunantajalla Suomessa on paras tietämys siitä, miten asiassa tulee kussakin maassa toimia.

Yhteydenoton syy voi joskus aiheuttaa väärinkäsityksiä. Siksi biologiselle suvun jäsenelle voi olla tärkeä kertoa, ettet ole esimerkiksi perinnön tai taloudellisen tuen tarpeessa. Voit kertoa, miksi tieto juuristasi ja esimerkiksi biologisessa suvussasi esiintyneistä perinnöllisistä sairauksista on sinulle tärkeää.

Eri kulttuureissa on erilaisia käsityksiä perheestä – ja myös siitä, millaisia velvollisuuksia perheenjäsenillä on toisiaan kohtaan. Vauraassa maassa elävän “uuden” sukulaisen saatetaan esimerkiksi joissain kulttuureissa odottaa jatkossa tukevan taloudellisesti biologista perhettä. Suomalaiselta adoptiopalvelunantajalta voit kysyä myös tällaisista mahdollisista kulttuurieroista.

Kuinka jatkaa yhteydenpitoa?

Kirjeenvaihtoa on mahdollista jatkaa sosiaalityöntekijän tai palvelunantajan välityksellä. Tällä tavoin yhteydenpidossa on turvallista edetä. Monet toivovatkin ainakin aluksi yhteydenpidon jatkuvan näin, myös siksi, että tahti ei ole silloin yhtä nopea kuin esimerkiksi sosiaalisen median kautta viestiessä.

Ajan myötä voit miettiä yhdessä biologisen sukulaisesi kanssa, milloin olisi molemmille sopiva hetki

tavata, jos kumpikin niin toivotte. Voitte halutessanne tavata ensimmäisen kerran esimerkiksi adoptiosi hoitaneen tahon tiloissa, jossa sosiaalityöntekijä voi olla mukana neutraalina tukena. Jatkossa tapaaminen on toki mahdollista sopia myös ilman sosiaalityöntekijää, jos se tuntuu kaikille luontevalta ja sopivalta.

Jos olet kansainvälisesti adoptoitu ja yhteydenpito syntymäsukuusi etenee niin, että molemmat osapuolet toivovat tapaamista, voi palvelunantaja Suomessa valmistella sinua kohtaamiseen ja auttaa tapaamisen järjestämisessä yhdessä synnyinmaasi adoptiokontak-tin kanssa.

Joskus adoptoidun yhteydenpito biologiseen sukuun säilyy koko loppuelämän ajan. Myös adoptiovanhemmat saattavat haluta tutustua adoptoidun lapsensa syntymävanhempiin tai sisaruksiin. Biologisten sukulaisten löytäminen rikastuttaa parhaimmillaan sekä adoptio- että syntymäperheen elämää ja ihmisuhteita.

Toisinaan voi käydä niin, että muutaman kirjeen tai tapaamisen jälkeen yhteydenpito vähitellen hii-puu. Sekin on aivan luonnollista. Kun yhteys on kerran löytynyt, on yhteydenpitoon helpompi palata joskus uudelleen niin halutessaan.

Kokemuskirjoitus:

Matka biologisille juurille

Kotimaasta adoptoitu **Annika** sai sosiaalityöntekijältä adoptioonsa liittyvät asiakirjat ja apua ensimmäiseen yhteydenottoon. Biologinen suku otti hänet vastaan lämpimästi, ja Annika on tyytyväinen siihen, että lähti selvittämään taustaansa.

Olin 21-vuotias, kun päätin, että haluan ottaa yhteyttä biologiseen äitiini. Siinä vaiheessa olin miettinyt asiaa jo pari vuotta, ja adoptioäitini oli tarjonnut apua siihen jo 18 vuotta täytettyäni. Silloin olin kuitenkin sitä mieltä, että haluan odottaa, kunnes ajankohta tuntuu oikealta. En 18-vuotiaana kokenut olevani vielä valmis, vaan silloin ylioppilaskirjoitukset ja tulevaisuuden suunnitelmien maalailu tuntui tärkeämmältä. 21-vuotiaana olin muuttanut kotoa ja aloittanut opintoni, ja silloin taustani selvittäminen kiinnosti minua jo enemmän.

Adoptioäitini otti yhteyttä Pelastakaa Lapset -järjestöön toivoen, että vanhempieni parissa työskennellyt sosiaalityöntekijä toimisi vielä samoissa tehtävissä. Ei toiminut, mutta sain varattua ajan toiselle sosiaalityöntekijälle, joka etsi paperini käsiinsä.

Muistan, että tapaaminen jännitti minua; en oikein tiennyt, mitä oikeastaan halusin saada selville. Adop-

tioäitini tarjoutui tulemaan mukaan tueksi, mutta tahdoin mennä paikalle yksin.

Asiakirjoista selvisi elämäntarinan aukkoja

Adoptiovanhempani olivat aina kertoneet avoimesti sen, mitä he taustastani tiesivät. Niinpä olin saanut tietää biologisen äitini sukunimen ja sen, että hän oli saanut minut nuorena ja toivonut minun päätyvän isoon perheeseen. Tapaamisessa Pelastakaa Lapset -järjestön sosiaalityöntekijän kanssa minulle selvisi muitakin yksityiskohtia. Sain tarkasteltavakseni papereita, joihin sisältyi jonkin verran äitini käsin kirjoittamaa tietoa.

En muista kaikkea, mitä kävimme läpi sosiaalityöntekijän kanssa, tai sitä, kuinka monesti tapasimme – muistelisin, että pari kertaa. Kirjoitin biologiselle äidilleni kirjeen, jonka sosiaalityöntekijät lähettivät hänelle. Sosiaalityöntekijä varoitti minua etukäteen siitä, että kirjeeseen ei välttämättä vastattaisi. Kävimme läpi kaikki tiedot, ja esitin joitakin kysymyksiä.

Minua koskevien asiakirjojen saaminen tuntui oudolta mutta samalla jollain tapaa tyydyttävältä. Sain eteeni adoptioasiakirjoja ja papereita sairaalasta, jossa olin viettänyt elämäni kaksi ensimmäistä kuukautta. Kaiken tuon jakaminen adoptiovanhempieni kanssa

tuntui hienolta, sillä kerrankin tiesin itsestäni sellaisia asioita, joita he eivät tienneet! Oli mahtavaa pystyä täydentämään oman elämän aukkoja edes hieman.

Toivoin silloin edelleen, että voisin pitää yhteyttä biologiseen äitiini jossain muodossa. Olin siinä mielessä onnekas, että hän todella vastasi kirjeeseeni ja myös hän halusi tavata minut mielellään. Hän vastasi kirjeeseen Pelastakaa Lapset ry:n kautta, ja järjestö myös luovutti nyt minulle hänen osoitteensa. Kirjoittelimme toisillemme.

Emme olleetkaan toisillemme aivan vieraita

Tapasimme ensimmäistä kertaa Helsinki-Vantaan lentoasemalla. Sovimme treffit sinne, koska hän oli läpikulkumatkalla, ja söimme yhdessä illallista. Tilanne oli tietysti todella jännittävä. Ennen sitä en usko edes ymmärtäneeni, miten paljon tapaamiseni hänelle merkitsi. Olin melko nuori ja lähinnä utelias. Minulla oli monta kysymystä hänelle. Hänelle tapaaminen puolestaan oli varmaan mutkikkaampi ja tunteikkaampi.

Tajusin, että meitä erottaa eniten se, että biologinen äitini todella muistaa minut. Hänellä oli ollut minuun tietynlainen suhde, vaikka se jäikin lyhyeksi. Minä en tietenkään voinut muistaa häntä, mutta jollain ihmeellisellä tavalla emme olleetkaan toisillemme aivan vieraita. Näin hänessä itseäni, en vain ulkonäössä, vaan monella tapaa hänen koko olemuksessaan.

Biologinen sukuni on ottanut minut vastaan lämmöllä, mutta välillämme elää monenlaisia tunteita. Vaikka he ovatkin iloisia siitä, että minulla menee hyvin, muistutan heitä samalla heille erittäin raskaista ajoista. Ei ole mitään valmiita sosiaalisia sääntöjä siihen, miten meidän tulisi suhtautua toisiimme, vaan sitä joutuu tunnustelemaan ja improvisoimaan tilanteen mukaan.

Nykyään emme pidä enää kovinkaan paljon yhteyttä, mutta tuntuu hyvältä tietää, että he ovat olemassa. Juurieni tunteminen on minulle tärkeää, ja sitä kautta ymmärrän myös itseäni paremmin.

"Tuntuu hyvältä tietää, että biologiset sukulaiseni ovat olemassa."

ADOPTIOPERHEET
KAIKILLE, JOITA ADOPTIO KOSKETTAA

Vertaisuutta, tietoa, tukea ja adoptioniloa!

Tule mukaan ja liity myös **jäseneksi!**

adoptioperheet.fi/jaseneksi

Olemme yhdistys **kotimaan** ja **kv-adoptoiduille, adoptioperheille, adoptio-odottajille** ja kaikille, joita adoptio koskettaa!

Järjestämme monenlaista **vertaistoimintaa** sekä mahdollistamme toiminnan toteuttamista **valtakunnallisesti**.

MENTORIHANKE
MENTORPROJEKTET

Henkilökohtaista vertaistukea matalalla kynnyksellä!

Adoptoiduille, adoptioperheille ja -odottajille valtakunnallisesti sekä suomeksi että ruotsiksi.

adoptioperheet.fi/mentoritoiminta

Kaipaisitko **mentoria**, vertaista vierellä kulkijaa, jonka kanssa voit **jutella luottamuksellisesti** elämästäsi, adoptiosta tai mieltäsi painavista asioista?

Kiinnostaisiko sinua **mentorina toimiminen**, voisitko sinä kenties kulkea vierellä **omien kokemustesi voimaannuttamina?**

Juurimatkaa koko elämä

Juurimatalla tarkoitetaan usein yksittäistä matkaa adoptoidun taustan selvittämiseksi. Psykoterapeutti **Joona Mikkolan** mukaan käsitettä voisi laajentaa merkitsemään jopa elämänmittaista prosessia.

Menneinä vuosikymmeninä oli tavanomaista, että kansainvälisessä adoptiossa lapsi irrotettiin synnyinmaastaan ja sen kulttuurista. Juuret elivät mahdollisesti adoptiovanhempien puheissa ja adoptiotapaamisissa, mutta muuten yhteyttä oli vaikea pitää yllä. Jos juurimatka tehtiin, se tapahtui kertarysäyksellä ja valtavien odotuksien kanssa.

Maailma on pienentynyt. Nykyisin adoptoitujen on aiempaa helpompaa kasvattaa juuria synnyinseudelleen – sekä matkustamalla että kotoa käsin. Internet, Suomessa asuvat maahanmuuttajayhteisöt ja lentämisen arkipäiväistyminen ovat luoneet uudenlaisia mahdollisuuksia yhteyden ylläpitoon.

Pala palalta kohti juuria

Adoptiokysymyksiin perehtynyt erityistason (ET) psykoterapeutti Joona Mikkola näkee muutoksen myönteisenä ja merkityksellisenä. Sen myötä koko juurimatka-ajattelun voisi tuoda uudelle aikakaudelle. ”Juurimatka on jo terminäkin hankala, koska se on niin latautunut. Tunnetasolla kenelle tahansa on iso asia, jos paluu juurille tapahtuu vuosikymmenten jälkeen ja yhtäkkiä: teen nyt sen matkan ja selvitän biologisen vanhempani.”

Mikkola korostaa palastelun ja pikkuhiljaa juuriinsa tutustumisen tärkeyttä. Hänen mukaansa juurimatkaa voisi tehdä osissa jo pienestä lapsesta lähtien, jolloin asiaan saa kypsyä vähitellen. Esimerkiksi Intiasta adoptoitu lapsi voi ensiksi käydä tutustumassa Goaan, viettää siellä rantaloman ja palata takaisin kotiin. Näin hän saa kosketuksen synnyinmaahansa. Myös Suomen sisällä adoptoitu voi edetä samalla tavoin vähitellen kohti juuriaan.

Usean matkan tekemisessä ajatuksena on demystifioida juurimatka ja sisäistää se, ettei kaikkea tarvitse kohdata kerralla. ”Matkaan olisi hyvä suhtautua niin,

että ottaa avoimesti vastaan sen mitä sillä matkalla tulee eteen, ja sitten synnyinseudulle voi palata myöhemmin uudelleen. Voi kerätä ikään kuin mielen matkamuisia, jotka laitetaan kotona esille. Niitä voi tarkastella ja niihin voi palata.”

Matkojen välissä voi käydä adoptioiperheiden tapaamisissa, katsella synnyinseutunsa videoita ja kuvia, kuunnella musiikkia, syödä synnyinalueensa ruokaa. Yhteyttä voi pitää yllä monin tavoin. Aikuisena voi alkaa seurata synnyinseutunsa uutisia, tai kansainvälisesti adoptoitu voi tutustua Suomessa asuviin synnyinmaansa ihmisiin.

Pohjana vakaa elämäntilanne

Jos suunnittelee ensimmäistä juurimatkaa vasta aikuisena, on hyvä miettiä, missä vaiheessa elämänkaarta matkan toteuttaa ja mihin on valmis. Ikä ei ole ratkaiseva tekijä, vaikka monet tekevätkin etsintää kahden-kolmenkymppien välissä.

”Etsintä sopii aika hyvin siihen vaiheeseen, kun irrottaudutaan lapsuuskodin piiristä. Mutta jokainen on yksilö myös tässä asiassa,” Mikkola muistuttaa.

Elämäntilanteen tulisi olla sillä tavoin vakaa, että on valmis vastaanottamaan uutta tietoa. Jos on muutenkin huonovointinen, Mikkola ei varauksetta suosittele juurien etsimistä.

Aikuisella on Mikkolan mukaan hyvä hetki lähteä juurimatalle ja selvittämään taustaansa, jos elämä on suhteellisen tasaista, on työ- tai opiskelupaikka ja läheisiä ihmissuhteita. Jos lähtee matkalle silloin, kun elämän rakentaminen on kesken monin tavoin, voi syntyä enemmän haasteita. Myös aikuisena juurimatkan voi tehdä pienin askelin ja ”palastella” sen useampaan osaan pidemmälle aikajaksolle.

Varaudu muuttuvaan tietoon

Etenkin kansainvälisissä adoptioissa asiakirjojen sisältämä tai muu adoptiohetkellä saatu tieto saattaa muuttua asioita selvitellessä. Joskus taustatarinaa on kaudisteltu esimerkiksi muuttamalla lapsen löytöpaikka.

”Sillä hetkellä on ratkaisevaa, miten adoptoitu pystyy integroimaan tämän muuttuneen tiedon oman elämänsä kertomukseen. On pystyttävä jatkamaan elämää muuttuneen tiedon kanssa: tämä asia onkin näin, vaikka minulle on kerrottu koko elämäni ajan toisin. Juuri tässä vaiheessa sillä on merkitystä, missä kohdassa ihminen on elämänkaarellaan.” Monet kaipaavat rinnalleen toista ihmistä, jonka kanssa asioita voi jakaa ja pohtia.

Muuttunut tieto saattaa järkyttää myös adoptiovanhempia, jotka ovat kertoneet lapselleen tahattomasti virheellistä tarinaa. Myös he joutuvat integroimaan uuden tiedon omaan ja lapsensa elämään. Syyllistäminen ei kannata, koska vanhemmat ovat toimineet sen tiedon varassa, joka heillä on ollut.

Syyllistämisen tai syyllistymisen sijaan sekä adoptoidun että adoptiovanhempien on hyvä pysähtyä sen ääreen, mitä muutos tarkoittaa. ”Useinhan on niin, että vaikka tieto muuttuu, niin arki jatkuu kuitenkin aika samanlaisena. Ensin voidaan ajatella, että tämä on tosi mullistavaa. Mutta kun pysähtyy, huomaa että arjen realiteetit jatkuvat samanlaisina. Edelleen on työtä, opiskelua ja pyykinpesua.”

Ihmisen kyky kohdata muutoksia ja etenkin raskaita asioita on kuitenkin rajallinen. Mikkolan mukaan pystymme ottamaan vastaan aika vähän kerrallaan.

”Ehkä juuri tähän liittyy ajatus niin sanotuista matkamuisista ja useammasta juurimatkasta. Sen ei tarvitse olla se yksi kerta, johon latautuu kaikki mahdollinen. Tunteet paikan päällä saattavat olla ihan erilaisia kuin kotiinpaluun jälkeen, kun on saanut nukkua ja miettiä asioita rauhassa.”

Entä jos tulee torjutuksi?

Vaikka biologinen vanhempi löytyisikin, se ei vielä välttämättä tarkoita hänen tapaamistaan, ainakaan heti. Mikkola korostaa, että biologinen vanhempi tarvitsee aikaa sulatella yhteydenottoa, joka herättää myös hänessä monenlaisia tunteita. Ensireaktio voi olla kieltäytyminen tapaamisesta tai muusta yhteydenpidosta. ”Adoptoidulla on tietenkin oikeus selvittää omia juuriaan, mutta kokonaisuutena prosessi voi olla monimutkainen ja monitahoinen.”

Mikkola ei halua antaa listaa tunteista, joita uudeleen torjutuksi tuleminen voi herättää.

”Tähän ei voi antaa normia, ja tahdonkin välttää tunteiden listaamista. Se voisi aiheuttaa sen, että adoptoitu alkaa ajatella, että minun pitäisi tuntea esimerkiksi vihan tunnetta. Tai että nyt kun minulle kävi näin, niin minun pitäisi tuntea näin.”

Joku saattaa jopa olla helpottunut siitä, ettei tarvinnutkaan kohdata. Tai sitten voi kokea, ettei tunnu miltään. Mikkolan mukaan mitään tunnemanuaalia ei olekaan olemassa, vaan tunteet liittyvät siihen, millainen ihmisen elämänkaari on siihen asti ollut ja millaisia valmiuksia hänellä on.

Lähtökohtaisesti kaikenlaiset tunteet ovat sallittuja, ja ennakkoon on mahdotonta tietää, mitä tunteita itsessä herää. Siksi juurimatalla on Mikkolan mukaan

hyvä olla mukana joku läheinen ihminen, joka on tukena tunnemyllerryksessä.

”Jollekin on tärkeää, että se toinen ihminen on vertainen, toinen adoptoitu. Joku toinen ottaa mukaan puolisonsa, adoptiovanhempansa tai ystävänsä. Viereillä kulkijan on oltava sellainen, johon voi luottaa ja jonka kanssa asiat pystyy jakamaan.”

Suomessakin matka voi olla pitkä

Kotimaan juurimatkoilla nousevat esille pitkälti samat kysymykset kuin maailman toiselle laidalle lähdettäessä. Mietitään yhteyden saamista ja sitä, miten siihen voi valmistautua.

”Välttämättä kotimaan adoptoiduilla juurien etsiminen ei ole tunnetasolla yhtään sen helpompaa, vaikka etäisyys on pienempi. Joskus voi jopa tulla enemmän kynnystä. Tällöin on hyvä antaa itselleen aikaa ja esimerkiksi kuvitella syntymävanhemman kohtaamista mielessään.”

Mikkolan mukaan myös kotimaasta adoptoidun juurimatkaprosessi on ihannetilanteessa käynnistynyt jo lapsuudessa, ja siihen voi integroida lisää kokemuksia ja tiedon palasia ajan myötä.

”Jos integraatiota on vaikea tehdä, on hyvä hakeutua jonkun toisen juttusille. Oli se sitten ystävä tai ammattilainen, sen mukaan mikä kenellekin tuntuu luontevalta. Tärkeää on, ettei jää yksin pohtimaan, koska kysymykset ovat niin isoja.”

On vain onnistuneita juurimatkoja

Juurien etsintä ja yhteydenotto biologisiin sukulaisiin voi tuoda mukanaan suuria ilon ja onnen tunteita. Odotukset voivat ylittyä, ja syntyy uusia, merkittäviä ihmissuhteita. Biologisen vanhemman tai muun sukulaisen tapaaminen voi kääntää uuden sivun elämässä.

Kaikki eivät koskaan löydä biologista sukuaan, mutta se ei tarkoita juurimatkan epäonnistumista. Jokaiselta matkalta tarttuu mukaan tietoa ja kokemuksia, jotka auttavat ymmärtämään oman elämän polkua. On kenties saanut tavata sijaisperheen tai lasten-

Jokaiselta matkalta tarttuu mukaan tietoa ja kokemuksia, jotka auttavat ymmärtämään oman elämän polkua. Juurimatkan on lupa olla vaikka elämänmittainen prosessi.

”Se, miten asiaa pystyy käsittelemään, ratkaisee enemmän kuin itse etsinnän lopputulos.”

kodin hoitajan, nähnyt synnyinkaupungin tai muun merkittävän paikan. On päässyt aistimaan juuriaan ja sulautumaan hetkeksi joukkoon, ehkä jopa saanut uusia ystäviä.

Biologisen suvun etsinnän umpikuja voi synnyttää tästä huolimatta voimakkaita surun tunteita. Niiden äärelle on syytä pysähtyä. Mikkola kertoo, että monesti surun tunteen tilalle voi tulla vaikkapa vihan tunteita. Sen sijaan, että uskaltaa surra, voikin olla hyvin vihainen.

Se, miten asiaa pystyy käsittelemään, ratkaisee enemmän kuin itse etsinnän lopputulos. Miten voi suostua siihen, että elämässä on ihanteita ja toiveita, joista osa toteutuu ja osa ei? Mikkolan mukaan joku yrittää uudestaan ja joku toinen ajattelee, että on olemassa toinenkin vaihtoehto, johon tarttua. Ja sitten lähtee kulkemaan sitä toista polkua.

Loppujen lopuksi sama pätee ihmiselämässä yleensäkin. Meillä on odotuksia, kaipauksia ja toiveita, joista osa toteutuu. Juurien etsinnän lopputulosta ei saa tietää, ellei lähde liikkeelle. Niin juurimatassa kuin kaikessa muussakin on suureksi eduksi, jos on saanut kehitettyä itselleen sellaisen kyvyn, että voi sietää elämän kaikkinaista keskeneräisyyttä ja epävarmuutta.

On lohdullista ajatella, että kaikkea ei tarvitse tehdä kerralla, vaan juurimatkan on lupa olla vaikka elämänmittainen prosessi. ”On tärkeää, ettei yksittäiseen juurimatkaan lataudu niin valtavan paljon. Ettei se ole menetetty mahdollisuus, tapahtui siellä sitten ihan mitä tahansa.”

Mistä tukea?

Kasvokkaista keskustelutukea paikan päällä tarjoavat seuraavat tahot:

- Oma terveyskeskus ja työterveyshuolto
- Mielenterveyspalvelut
- Nuorten kriisipiste (suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi), alle 29-vuotiaille
- YTHS (korkeakouluopiskelijoille)
- Paikalliset kriisikeskukset ja -päivystykset
- Mielenterveysseuran kriisikeskukset
- Kuntien pari- ja yksilöterapia
- Kirkon perheasiain neuvottelukeskus (uskonnosta riippumaton), eri kaupungeissa
- Perheneuvolat
- Psykoterapia (Kelan korvaamaa psykoterapiaa voi hakea psykiatrin lausunnolla, lähete esim. omasta terveyskeskuksesta)
- Suomen Punaisen Ristin nuorten turvatalot
- Palvelunantajan sosiaalityöntekijä (adoption hoitanut taho)

Muuta

- Mieli Maasta ry: vertaisryhmiä masentuneille ja heidän läheisilleen
- Tukinet-palveluhakemisto: auttamis- ja tukipalveluja aiheittain: <https://www.tukinet.net/palveluhaku/index.tmpl>

Puhelin- ja nettituki

- Valtakunnallisen kriisipuhelin 01019 5202, ma-pe 9-06, la 15-06 ja su 15-22
- Sininauhaliiton esteetön mielenterveys- ja päihdetyö (EMPPA, varaa puhelinaika)
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten puhelin 116 111, ma-pe 14-20, la-su 17-20
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainpuhelin 0600 12277, ti 10-13 ja 17-20, ke 10-13, to 14-20
- Kirkon keskusteluapua: Palveleva puhelin suomeksi 0400 22 11 80, su-to klo 18-01, pe ja la 18-03
- Kirkon keskusteluapua: Palveleva puhelin ruotsiksi 0400 22 11 90, ma-su klo 20-24
- Väestöliiton parisuhdetiimin neuvontapuhelin 0800 183 183, torstaisin klo 12-14
- Väestöliiton Poikien Puhelin 0800 94884 (Väestöliitto), arkisin 13-18
- Setan Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus antaa ammatillista tukea ja neuvontaa sukupuoli-vähemmistöihin kuuluville ja sukupuoltaan pohittaville ihmisille sekä heidän läheisilleen. Tukea on saatavilla puhelimitse, kasvokkain ja sähköpostitse. Lisätietoa verkosta Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskuksen sivuilta.

Muistiinpanosivut

